

Senanur TAŞ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS

2024

T.C.
ERZİNCAN BİNALI YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BEBEĞİ YENİDOĞAN YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE
YATAN ANNELERİN EMZİRME ÖZ YETERLİLİKLERİ
VE ANNE-BEBEK BAĞLANMA DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ**

Senanur TAŞ

Danışman: Doç. Dr. Meryem FIRAT

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI
HEMŞİRELİK ESASLARI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ERZİNCAN
Mayıs 2024
Her hakkı saklıdır.

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BEBEĞİ YENİDOĞAN YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE YATAN
ANNELERİN EMZİRME ÖZ YETERLİLİKLERİ VE ANNE-
BEBEK BAĞLANMA DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

Senanur TAŞ

Danışman: Doç. Dr. Meryem FIRAT

**HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI
HEMŞİRELİK ESASLARI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ERZİNCAN
Mayıs 2024
Her hakkı saklıdır.**

Bilimsel Etiğe Uygunluk Sayfası

“Bebeği Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Yatan Annelerin Emzirme Öz Yeterlilikleri ve Anne-Bebek Bağlanma Düzeylerinin İncelenmesi” isimli “Yüksek Lisans” tezimin tarafımda intihal tespit programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim. 09/05/2024

(İmza)

Senanur TAŞ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

BEBEĞİ YENİDOĞAN YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE YATAN ANNELERİN EMZİRME ÖZ YETERLİLİKLERİ VE ANNE-BEBEK BAĞLANMA DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Senanur TAŞ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Hemşirelik Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Meryem FIRAT

Amaç: Araştırma bebeği yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatan annelerin emzirme öz yeterlilikleri ve anne-bebek bağlanma düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metot: Kesitsel ve tanımlayıcı türde yapılan araştırmanın evrenini Erzincan ilinde hizmet veren Eğitim ve Araştırma Hastanesinin Yenidoğan Yoğun Bakımında bebeği yatan anneler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Eylül 2022 ve Temmuz 2023 tarihleri arasında yenidoğan yoğun bakımda olan, araştırmaya dahil edilme kriterlerini taşıyan 152 anne oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Emzirme Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu” ve “Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, normal dağılım gösteren değişkenler için t-testi ve ANOVA analizi, normal dağılım koşullarının sağlanmadığı değişkenler için ise Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testi, değişkenler arası ilişkilerin incelenmesinde Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan annelerin %55.3’ünün 29 yaş ve altında, %44.8’inin eğitim düzeyinin ilköğretim düzeyinde olduğu ve %90.8’inin çalışmadığı belirlenmiştir. Annelerin “Emzirme Öz Yeterlik Ölçeği” puan ortalamalarının 61.7 ± 7.5 ve “Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği” puan ortalamalarının 3.3 ± 2.1 olduğu saptanmıştır. Emzirme öz yeterliği ile anne-bebek bağlanma ölçeği puanları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin olduğu görülmüştür ($p < 0.05$).

Sonuç: Araştırma sonucunda annelerin emzirme öz yeterlik düzeyi arttıkça anne-bebek bağlanma düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan annelerin emzirme öz yeterlilik ve anne-bebek bağlanma düzeylerinin birbirlerine olan etkisi incelenerek annelerin danışmanlık, eğitim ve destek gereksinimleri belirlenebilir.

2024, 74 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, Emzirme, Hemşirelik, Öz Yeterlik.

ABSTRACT

MSc Thesis

MOTHERS WHOSE BABIES ARE HOSPITALIZED IN THE NEONATAL INTENSIVE CARE UNIT EXAMINATION OF BREASTFEEDING SELF EFFICACY AND MOTHER-INFANT ATTACHMENT LEVELS

Senanur TAŞ

Erzincan Binali Yıldırım University
Graduate School of Health Sciences
Department of Nursing

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Meryem FIRAT

Aim: The study was conducted to examine breastfeeding self efficacy and mother-infant attachment levels of mothers whose babies were hospitalized in the neonatal intensive care unit.

Material and Method: The population of the cross-sectional and descriptive study consisted of mothers whose babies were hospitalized in the Neonatal Intensive Care Unit of the Training and Research Hospital serving in Erzincan province. The sample of the study consisted of 152 mothers who were in the neonatal intensive care unit between September 2022 and July 2023 and met the inclusion criteria. "Personal Information Form", "Breastfeeding Self-Efficacy Scale Short Form" and "Mother-Infant Attachment Scale" were used to collect the data. Descriptive statistics, t-test and ANOVA analysis were used for variables with normal distribution, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H tests were used for variables where normal distribution conditions were not met, and Pearson Correlation analysis was used to examine the relationships between variables.

Results: It was determined that 55.3% of the mothers who participated in the study were 29 years of age or younger, 44.8% had primary education and 90.8% were not working. The mean scores of the mothers were 61.7 ± 7.5 on the "Breastfeeding Self Efficacy Scale" and 3.3 ± 2.1 on the "Mother-Infant Attachment Scale". There was a negative and statistically significant relationship between breastfeeding self efficacy and mother-infant attachment scale scores ($p < 0.05$).

Conclusion: As a result of the study, it was concluded that as the mothers' breastfeeding self-efficacy level increased, their mother-infant attachment levels also increased. The effects of breastfeeding self-efficacy and mother-infant attachment levels of mothers whose babies are hospitalized in the neonatal intensive care unit on each other can be examined and the counseling, education and support needs of mothers can be determined.

2024, 74 Pages

Keywords: Attachment, Breastfeeding, Nursing, Self efficacy.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren, karşılaştığım tüm zorluklarda desteğini esirgemeyen, daima yanımda olduğunu hissettiren, cesaretlendiren, sabrına ve hoşgörüsüne hayran olduğum, değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Meryem FIRAT'a,

Yüksek lisans eğitimimde ve tez savunma komitesinde yer alan, rehberlik ederek ilgisini ve bilgisini esirgemeyen saygıdeğer hocam Sayın Prof. Dr. Papatya KARAKURT'a,

Tez savunma komitesinde yer alarak görüş ve önerileri ile araştırmaya katkıda bulunan saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Esin KAVURAN'a,

Değerli önerileri ile eğitimim boyunca yardımcı olan Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğretim üyelerine,

Değerli önerileri ve bilgisi ile tezimin istatistiksel analizlerinde önemli katkıları olan Doç. Dr. Yalçın KANBAY'a,

Tez dönemimde desteklerini esirgemeyen meslektaş olmaktan onur duyduğum arkadaşlarıma,

Akademik hayatını ve kişiliğini örnek aldığım babam Prof. Dr. Necati Fahri TAŞ'a, her zaman yanımda olan, desteğini esirgemeyen, hayatımda yerlerini dolduramayacağım Varlı ve Taş ailelerime,

Bugünlere gelmek için attığım her adımda sevgisini, sabrını ve desteğini benden esirgemeyen ve her zaman yanımda olan sevgili eşim Mehmet Bilge Han TAŞ'a, varlığına şükrettiğim canım kızım Aslıhan Göksu TAŞ'a,

Sevgi ve saygılarımla sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Senanur TAŞ
Mayıs, 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Kabul ve Onay	i
Bilimsel Etiğe Uygunluk Sayfası	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
SİMGELER ve KISALTMALAR	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Anne Sütü ve Emzirmenin Önemi	4
2.2. Öz Yeterlilik Kavramı	6
2.2.1. Albert Bandura'nın Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı	6
2.2.2. Emzirme Öz Yeterlilik Kavramı	9
2.2.3. Emzirme Öz Yeterliliğini Artırmada Hemşirenin Rolü	11
2.3. Bağlanma Teorisi	15
2.3.1. John Bowlby'nin Bağlanma Kuramı	16
2.3.2. Mary Ainsworth Bağlanma Kuramı	18
2.3.3. Anne-Bebek Bağlanması Kavramı	19
2.3.4. Anne-Bebek Bağlanmasında Hemşirenin Rolü	21
3. MATERYAL ve METOT	24
3.1. Araştırmanın Türü.....	24
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Tarih.....	24
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	24

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları	26
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	26
3.4.2. Emzirme Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu (EÖYÖ).....	26
3.4.3. Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)(Mother-to-Infant Bonding Scale)28	
3.5. Verilerin Analizi.....	29
3.6. Araştırmanın Etik Yönü.....	30
3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	30
4. BULGULAR	31
5. TARTIŞMA	40
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	52
KAYNAKLAR.....	54
EKLER	64
Ek-1. Kişisel Bilgi Formu	65
Ek-2. Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği (EÖYÖ)	67
Ek-3. Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) (Mother-to-Infant Bonding Scale) ...	68
Ek-4. Etik Kurul Kararı.....	69
Ek-5. Kurum İzin Kararı	70
Ek-6. Gönüllüleri Bilgilendirme ve Olur (Rıza) Formu	71
Ek-7. Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği Kullanım İzni	72
Ek-8. Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği Kullanım İzni.....	74
ÖZGEÇMİŞ	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 3.1. Diyagram-1 EÖYÖ Ölçüm Modeli.....	27
Şekil 3.2. Diyagram-2 ABBÖ Ölçüm Modeli.....	28

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 3.1. Ölçüm Araçlarına İlişkin Normallik ve Güvenirlik Bulguları.....	29
Tablo 4.1. Annelerin Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Bulgularının Dağılımı (n=152).....	31
Tablo 4.2. Anne-Bebek Özelliklerine İlişkin Bulgularının Dağılımı (n=152)	32
Tablo 4.3. Ölçüm Araçlarına İlişkin Ortalama Değerler.....	33
Tablo 4.4. Anne Demografik Özelliklerine Göre EÖYÖ Puan Ortalamaları	33
Tablo 4.5. Anne Demografik Özelliklerine Göre ABBÖ Puan Ortalamaları	35
Tablo 4.6. Anne-Bebek Özelliklerine Göre EÖYÖ Puan Ortalamaları	36
Tablo 4.7. Anne-Bebek Özelliklerine Göre ABBÖ Puan Ortalamaları	38
Tablo 4.8. EÖYÖ ve ABBÖ İlişkisi.....	39

SİMGELER ve KISALTMALAR

Simgeler

α	Güvenirlilik Katsayısı
r	Korelasyon Katsayısı
S_s	Standart Sapma
S_d	Serbestlik Derecesi
%	Yüzde

Kısaltmalar

AAP	American Academy of Pediatrics
ABBÖ	Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği
EÖYÖ	Emzirme Öz Yeterlik Ölçeği
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNİCEF	United Nations International Children's Emergency Fund
VON	Vermont Oxford Network
WHO	World Health Organization

1. GİRİŞ

Yaşam döngüsü boyunca beslenme, büyüme ve gelişmenin temel gücüdür. Anne karnında geçirilen zaman ve doğumdan sonraki ilk yıl, büyüme ve gelişmenin maksimum olduğu dönemlerdir. Kısa ve uzun vadeli sonuçları olduğu içinde kritik öneme sahiptir (Bhandari ve Chowdhury, 2016; Evcili ve Kaya, 2019). Beslenme ihtiyacını fetal dönemde plesanta ile karşılayan bebek, doğumdan sonra bu ihtiyacı emzirme yoluyla anne sütünden karşılar (Tuğut ve Dilmen, 2023). Anne sütü, bebekler ve anneler için birçok yarar sağlamaktadır. Öyleki bebek sağlığı açısından kısa vadede bulaşıcı hastalıkları, gastrointestinal ve alerjik hastalıklardan kaynaklanan mortalite ve morbiditeyi, uzun vadede ise obezite, diyabet, hipertansiyon gibi hastalıkların görülme oranını azaltmaktadır (Horta ve ark., 2015).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNİCEF)'nin küresel önerileri, emzirmenin doğumdan sonra ilk bir saat içinde erkenden başlatılması, ilk 6 ay yalnızca anne sütüyle beslenmesi, 2 yaş ve üzerine kadar da destekleyici beslenme ile emzirmeye devam edilmesidir (Bhandari ve Chowdhury, 2016). Emzirmenin erken başlatılması, yaşamın ilk saatinde annenin bebeğini emzirmesinin sağlanması olarak bilinir ve bebek için hayati riskleri azaltmak, emzirmenin uzun vadede devam etmesi içinde büyük öneme sahiptir. UNICEF 2022 verilerine göre dünya genelinde emzirmeye ilk bir saat içinde başlanma oranı %46, ilk iki gün içinde başlanma oranı %67'dir (UNICEF, 2022). Ülkemizde bu durum ise Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2018 raporuna göre, emzirmeye ilk bir saat içinde başlanma oranı %71, ilk bir gün içinde başlanma oranı %86'dır. TNSA raporunda bu bilgilere ek olarak; çocukların %41'inin yaşamın ilk altı ayında sadece anne sütü ile beslendiği, bir yaşına kadar %66, iki yaşına kadar ise %34 oranında emzirmeye devam edildiği belirtilmiştir (TNSA, 2018).

Emzirme oranlarını etkileyen birçok faktör olmasına rağmen özellikle emzirme sonuçları için en büyük etkenin annenin emzirme öz yeterlilik algısı olduğu belirlenmiştir (Dennis, 2003). Bandura'nın Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı'nda kazanılan öz yeterlilik algısı,

bireyin kendisinden beklenen davranışları başarılı olarak uygulama kabiliyetine olan inancıdır. Bu inanç ne kadar yüksek ise kişi karşılaştığı problemlere çözüm bulabilmek için daha çok çaba sarf eder (Tokat ve Okumuş, 2008). Emzirme öz yeterliliği ise annenin, bebeğinin beslenme ihtiyacı olduğu her an ‘bunu başarabilirim’ algısıdır. Emzirme konusunda güven eksikliği veya anne ya da bebek sorunlarını yönetmeye yönelik emzirme becerilerine olan desteğin eksikliği, emzirmenin başlatılması ve sürdürülmesinde problemlere neden olmaktadır. (Dennis, 2003). Emzirmeye yönelik sorunlar en yoğun olarak doğum sonrası erken dönemde yaşanmakta ve emzirme öz yeterlilik algısı erken dönemde daha düşük olup, deneyimle birlikte artmaktadır (Tokat ve ark., 2017). Doğumdan sonra yenidoğanın herhangi bir nedenle hastaneye yatışı annelerin emzirme öz yeterliliğini negatif yönde etkileyebilmektedir (Baysal ve ark., 2014).

Bağlanma, bebeğin bakım veren kişiyle birlikteyken yakınlık kurduğu, ayrılık veya stresli herhangi bir durumda kendini gösteren ve tekrar bu yakınlık ihtiyacının belirginleştiği duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır. Anne-bebek arasındaki bu bağlılık, yaşamın ilk günlerinden itibaren başlayıp bakım veren kişiyle düzenli ve istikrarlı ilişkinin sonucu kalıcı güven duygusunun gelişmesine katkı sağlar (Bowlby, 1969). Anne-bebek bağlanmasındaki doyum sağlayıcı ilişki doğumdan sonra sağlık sorunları nedeniyle anneden ayrılan anne ile bebek arasında tehlike oluşturmaktadır (Başdaş ve ark., 2022). Annenin bebeğine bağlılığı; gebeliğin istenme durumu, hamilelikteki yaşanan korkular, çevresiyle sosyal ilişkileri, stresle baş etme gücü, emzirme niyeti, daha önceki doğum ve bebek bakım deneyimleri, doğumdan hemen sonra bebekle birliktelikte geç kalınması, yenidoğanın herhangi bir sebepten hastaneye yatışı gibi çeşitli sorunlardan etkilenmektedir. Yapılan bir çalışmada; emzirmenin erken başlatılması, anne ile bebeğin erken teması, sosyal destek görmeleri, bağlanmanın başarılı olmasında önemli rol oynamaktadır (Akarsu ve ark., 2017).

Hemşireler, tüm birimlerde çalışabildikleri için emzirme ile ilgili sorunlarda ilk başvuru kişileri. Hemşireler, annelerin emzirme davranışlarını doğrudan gözlemleyebildikleri için doğum öncesi ve sonrası dönemlerde annelere eğitim, bakım ve danışmanlık sunarak emzirme ve bebek bakımını olumlu yönde etkileyerek emzirme öz yeterlilik algısının artırılmasında önemli bir rol oynarlar (Burton, 2018; Rojjanasrirat,

2012). Yenidoğan yoğun bakım ünitelerindeki hemşireler, anne ve bebeklerle en sık etkileşimde olan sağlık profesyonelleridir. Bu nedenle, doğum sonrası erken dönemde anne-bebek bağı ve kalitesini artırmak için anne ve babaları desteklemeleri önemlidir (İşler ve Görak, 2007). Hemşireler, anne ve bebek arasındaki bağlanmayı değerlendirmek, etkileyen faktörleri belirlemek ve bağlanmayı artırıcı uygulamaları planlayıp değerlendirmekle görevlidir. Yenidoğan yoğun bakım hemşireleri, bebeğin davranışlarını gözlemleyerek, annenin bu davranışları nasıl yorumlayacağına dair destekleyici, eğitici ve danışmanlık yaparak annelerin bebeğin bakımına katılımını sağlamalıdır (Givrad ve ark., 2020).

Literatür taraması sonucunda, bebeği yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatan annelerin emzirme öz yeterliliği ile anne-bebek bağlanma düzeylerini birlikte inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bebeği yenidoğan yoğun bakımda olan annelerin emzirme öz yeterliliği ve anne-bebek bağlanması konusundaki düşüncelerini, tutumlarını ve davranışlarını belirlemek, sağlanacak hemşirelik hizmetlerinin kalitesini artıracak, hemşirelik müdahalelerinin erken aşamalarda planlanmasına ve uygulanmasına olanak sağlayacak ve benzer çalışmalara öncülük ederek hemşirelik alanına katkıda bulunacaktır. Bu bilgiler ışığında araştırmamız, bebeği yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatan annelerin emzirme öz yeterlilikleri ve anne-bebek bağlanma düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada ayrıca aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Yenidoğan yoğun bakımda bebeği yatan annelerin emzirme öz yeterlilik düzeyleri nedir?
2. Yenidoğan yoğun bakımda bebeği yatan annelerin anne-bebek bağlanma düzeyleri nedir?
3. Yenidoğan yoğun bakımda bebeği yatan annelerin ve bebeklerinin sosyodemografik özellikleri emzirme öz yeterlilik ve anne-bebek bağlanma düzeyleri üzerinde etkili midir?
4. Yenidoğan yoğun bakımda bebeği yatan annelerin emzirme öz yeterlilikleri ile anne-bebek bağlanması arasında ilişki var mıdır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Anne Sütü ve Emzirmenin Önemi

İntrauterin dönemde fetüsün bütün gereksinimlerinin karşılanmasında görev üstlenen plasentanın yerini, postnatal dönemde anne sütü karşılar. Yenidoğanın anne karnındaki yaşamından sonra dış dünyaya adaptasyonunda anne sütünün çok önemli bir etkisi vardır (Uçtu ve Özerdoğan, 2017). Anne sütü, bebek için gerekli besinleri içeren, miktarı ve kalitesi bebeğin yaşına göre özelleşmiş açık ara en önemli ve eşsiz besin kaynağıdır. Ayrıca anne sütünün tek başına ilk 6 ay boyunca bebeğin fizyolojik ve psikososyal bütün gereksinimlerini karşılaması, toplum ve aile için hesaplı olması bebeklik döneminde en uygun besin olmasının sebeplerindendir (Emzirme Danışmanlığı Uygulayıcı Kitabı, 2018).

Bebek ve anne için emzirmenin ve anne sütünün pek çok yararının olduğu iyi bilinmektedir (Haaland ve Sitaraman, 2022). Anne sütü, yenidoğanın optimal büyümesini ve gelişmesini sağlamakla kalmayıp aynı zamanda içerisinde bulunan biyoaktif maddeler sayesinde yenidoğanı enfeksiyon, alerji, obezite, kronik ve kanser gibi hastalıklarını da azaltıcı etkiye sahiptir (Emzirme Danışmanlığı Uygulayıcı Kitabı, 2018). Bebek beslenmesinde kullanılan yöntemlerin tarihsel olarak gelişimine bakıldığında, anne sütünün bebeğin beslenmesinde bugüne kadar en önemli besin olduğu görülmektedir (Karaağaoğlu ve Samur, 2020). Mısır'da bulunan tanınan en eski yazıtlardan olan Ebers Papirusu'nda (M.Ö. 1550) yeni doğmuş bebeğin ihtiyacında kullanılan özel besinin anne sütü olduğu ve bebeğin üç yaşına kadar anne sütü alması gerekliliğine dikkat çekilmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2024).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Amerikan Pediatri Akademisi (AAP) ve Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) bebeğin, sağlığının gelişmesi ve hayatta kalabilmesi için emzirmenin doğumdan sonraki bir saat içerisinde başlamasını, 6. aya kadar sadece anne sütü verilmesini, 6. aydan sonra ek gıdalarla beraber 2 yaş ve üzerine kadar emzirmenin devam etmesini tavsiye etmektedir (APA, 2019; UNICEF, 2022; WHO, 2011).

Emzirmenin başlaması ve sürdürülmesi oranı, emzirme davranışının yaygın olmasına rağmen anne ve bebekle ilgili sorunlardan ötürü amaçlananın çok altındadır (Aslan ve Ege, 2016).

Emzirme sağlıklı bireylerin yetiştirilebilmesi ve toplumun gelişmesi için son derece büyük öneme sahiptir (Haaland ve Sitaraman, 2022). WHO, 6. aya kadar sadece anne sütü ile beslenme oranını 2025 yılına kadar %50'ye çıkarmayı planlansa da, 2020 yılındaki yayınlanan verilere göre, tüm dünyada ilk altı ay sadece anne sütü verme oranı %44 dolaylarında olduğu bildirilmiştir (WHO, 2021). TNSA verileri doğumdan sonraki ilk aylarda Türkiye'deki bebeklerin neredeyse tamamının anne sütü ile beslendiğini fakat ek gıdalara geçişin çok erken dönemde (%60) başladığını göstermektedir. Türkiye'de doğumdan sonra tek başına anne sütü alan çocukların oranı yaş ilerledikçe hızla azalmakta; 0-1 aylık bebekler arasında %59 olan bu oran 2-3 aylık bebekler arasında %45'e ve 4-5 aylık bebekler arasında %14'e kadar düşmektedir. Türkiye'de sadece anne sütüyle ilk 6 ay boyunca beslenme oranı TNSA verilerine göre 2008'de %42, 2013'te %30'dur. TNSA'nın 2018'deki raporuna göre ise Türkiye'de ki bebeklerin %97'si emzirme döneminin belirli sürelerinde emzirilmelerine rağmen ilk 6 ay tek başına anne sütüyle besleme %41 oranlarında çıkmaktadır. Ayrıca bu rapor emzirme süresinde ortalama 16.7 ay olduğunu açıklamıştır. Bu verilerden yola çıkarak Türkiye'de doğumdan sonraki ilk saatte emzirme ve 6. aya kadar sadece anne sütü ile emzirme düzeyi istenilen seviyede olmasa bile emzirme davranışının yaygın olduğu sonucuna ulaşılabilir (TNSA, 2018).

Ülkemizde, emzirme davranışının yaygın olmasına rağmen, ilk emzirmeden önce başka yiyecek ve içecek gibi besinler verme, bebeğin emzirilmeye geç başlanması, takviye gıdalara geçişin erken ya da çok geç başlanması gibi yanlış uygulamalar başarılı bir emzirme sürecini ve emzirmenin olumlu etkilerinin görülmesini engellemektedir. Yapılan bir çalışmada emzirme eğitiminin ve danışmanlık hizmetlerinin emzirmenin başlatılması, sürdürülmesi ve emzirme yeterlilik oranını önemli ölçüde arttırdığını göstermiştir (Öztürk ve ark., 2018).

Bebeklerin anne sütü ile beslenme sürecini etkileyen çok sayıda kişisel ve kültürel etmen bulunmaktadır. Bunlar; annenin eğitim durumu, çalışma hayatı, sosyo-kültürel özellikleri, psikolojik durumu, çoğul gebelikler, yeni bir gebelik, doğum kontrolü, sigara içme, beden

imajının deęiőeceeęi kaygısı, ailenin ve toplumun yanlış uygulamaları, sağlık çalıőanlarından aldığı destek, ilaç kullanımı, emzirmeye karar verme ve isteme durumları gibi birçok etmenden etkilenmektedir (Karaçam ve Sağlık, 2018). Emzirme surecinde ihtiyaı karőılamayan st salınımı, çokça st üretimi, meme ya da meme başı şeklinin uygunsuzluğu, ağrılı meme başı, çatlağı, kandidiyazis, tıkalı st kanalları, memede dolgunluk, mastit, bebeğin sağlığı hiperbilirubinemi ve dil bağı karőılaőılabilecek sorunların baőında gelmektedir (Boran, 2020).

Yapılan bir çalışmada, emzirme suresini ve emzirme sureci boyunca sorun yaőanmasını annenin bilgisinin, kendine olan guveninin ve kullandığı emzirme tekniğinin etkilediği belirtilmektedir (Karaçam ve Sağlık, 2018). Doğumdan hemen sonra her anneye emzirme eğitimi ve danıőmanlıęının verilmesi, annenin ve ailelerin uyarılması oluşabilecek emzirme sorunları onlemek için gereklidir (akmak ve ark., 2019).

2.2. z Yeterlilik Kavramı

2.2.1. Albert Bandura'nın Sosyal Bilişsel ğrenme Kuramı

Bilişsel ağrılıklı davranışçı öğrenme kuramlarından olan Bandura'nın Sosyal Bilişsel ğrenme Kuramı, birçok öğrenmenin kokeninde gözlem ve baőkalarının yaptığı davranışların olduğunu ileri surmektedir. Bandura, bir kişinin gerçekleőtirdięi öğrenmelerin bir kısmının taklit ya da gözlem yoluyla kazanıldığını ileri surmőtr. Fakat Bandura'ya göre gözlemleyerek öğrenme, gözleyen kişinin yalnızca diğer kişileri kolay yoldan tekrar etmesi değil; çevresindeki olayları bilişsel olarak algılayıp olgunlaőtırılmasıyla kazanılan bilgidir. Sosyal bilişsel öğrenme kuramı davranışçı ve bilişsel öğrenme kuramından farklı anlamlara gelse bile her iki kuramında bazı özelliklerini taşımaktadır (Aytar ve ark., 2020; Bandura, 1977).

Bandura, ğrenmede bitiőiklik ve pekiştirmenin yanı sıra içsel etmenlerin de rol oynadığını ileri surmektedir. Güdülenme üzerinde dururken; davranışların pekiştireç olmadan, ancak gereksinim duyulduğu durumlarda gösterilebileceğini belirtmektedir (Dennis, 1999; Kandemir, 2020). Bandura, pekiőtirecin sürekli gerek olmadığını ve sadece gözlem yapmanın öğrenme için yeterli olacağını taklit etmenin onemine katılmakla birlikte savunmaktadır (Aytar ve ark., 2020; Bandura, 1977).

Gözlem yoluyla öğrenme kuramında, bireyin pekiştireç alması, davranışı tekrarlaması için mutlak gerekliliğini savunan fiili şartlanmadan ayrılmaktadır. Pekiştireç almak bir davranışın öğrenilmesi için gerekmez, diğer bireylerin davranışlarının sonuçlarını gözlemleyerek de öğrenme oluşabilir. Bandura'ya göre gözlem yoluyla öğrenme pekiştirilen bir davranışın tekrar edilmesi kadar basit değildir. Gözlem yoluyla öğrenme kuramı davranışçı yaklaşımın çevre ve pekiştirme ilkelerini ve bilişsel süreçleri içermektedir (Bandura, 1977; Oral ve ark., 2020).

Bandura, insanların gözlemci olarak çevrelerindeki kişilerin davranışlarını gözleyerek, gözlemlerinden birtakım sonuçlar çıkardıklarını ve kendilerine yarar sağlayacağını düşündükleri olaylarda davranış gösterdiklerini ileri sürmektedir. Model alınan davranış bireyin belleğine kodlanmakta ve gerektiğinde hatırlanmaktadır. Sosyal bilişsel öğrenme kuramına göre gözleyen kişinin; diğer bireyleri bir davranışı gerçekleştirirken ve gerçekleştirilen davranışın sonuçlarını gözlediğinde gerçekleşmektedir. Öğrenmenin gerçekleşmesi için kişilerin bir durumu tekrar etmesi gerekli değildir. Gözleyerek öğrenmenin oluşabilmesi için ortamda bir modelin olması gerekmektedir. Bu model olumlu ya da olumsuz davranışlar sergileyebilir ve modelin sergilediği olumlu davranışlar kadar olumsuz davranışlar da gözleyen kişi tarafından öğrenilir (Aytar ve ark., 2020; Bandura, 1977).

Bandura'ya göre Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı'nda yer alan gözlem yoluyla öğrenme dört esas süreci kapsamaktadır;

- Dikkat etme süreci; gözlem yoluyla öğrenmenin ilk basamağıdır. Gözlemci, model alınan kişi ya da olayı dikkatli bir şekilde gözler ve incelerse öğrenme meydana gelir. Birey, eğer model alacağı kişi ya da durumlara dikkat etmezse gözlem yoluyla öğrenme meydana gelmez. Bireyi, karşılaştığı durumların amacına uygun olup olmaması, duyu organlarının yeterliliği, gözlemcinin daha önceki davranışlarında aldığı pekiştirmeler, ilgi alanı, gereksinimleri ve modelin özellikleri gibi etmenler gözlemcinin dikkat sürecini etkileyen faktörlerdir (Oral ve ark., 2020; Senemoğlu, 2020).
- Hatırda tutma süreci; birey modelin davranışını taklit edebilmesi için gözlemlediklerini hatırlaması gerekir. Bu durum, gözlem yoluyla model alınan kişi ya

da olayın sözel ya da görsel imgelere dönüştürüldüğü ve bellekte saklandığı bir süreçtir (Bandura, 1989; Oral ve ark., 2020).

- Davranışa dönüştürme süreci; davranışın uygulanmasından önce birey, zihninde davranış imgesel olarak tekrar etmelidir. Bu sayede birey kendi davranışını gözlemleyip zihninde tuttuğu modelin davranış ile karşılaştırır. Daha sonra öğrenilen davranış fiziksel ve psiko-motor becerileriyle yeniden üretilir (Bandura, 1989; Oral ve ark., 2020).
- Güdülenme süreci; gözlem yoluyla edinilen davranış veya beceriler yalnızca onu yapmaya güdülenince ya da ihtiyaç duyulunca yerine getirilir. Bandura'ya göre pekiştirmenin iki önemli işlevi vardır. Birincisi; gözlemci, modelin davranışının pekiştirildiğini görürse onların da pekiştirileceğine inanır. İkincisi; öğrenilen şeylerin performansa dönüştürülerek kullanılması için bireyi güdüler (Oral ve ark., 2020; Senemoğlu, 2020).

Öz yeterlilik, Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramında kazanılan özelliktir. Bandura, yeterlilik kavramını kuramının temeline oturtmuştur. Gözlem yoluyla öğrenmede; Bandura, gözlemcinin kendi davranışlarını izlemesinin ve değerlendirmesinin gerektiğini bunun sonucunda da kendini değerlendirebilen bireyin, bir davranış öğrenmek için gerekli yetkinliklere sahip olup olmadığına uygun karar alabilir. Öz yeterlik, kişinin belirli bir davranış gerçekleştirmek için gerekli etkinlikleri planlayıp başarılı olarak uygulama kabiliyetine ilişkin algısıdır. Farklı bir ifadeyle bireyin ileride zor bir durumla karşılaştığında üstesinden gelmede ne kadar başarılı olabileceğine yönelik fikridir. Kazanılmış olduğu düşünülen yeterlilik, bireyin durumu ne kadar sürdüreceğini ve isteğini de biçimlendirir (Aytar ve ark., 2020; Bandura, 1977).

Bandura öz yeterlik algısının kökeninden elde edilen dört kaynağın olduğunu açıklamaktadır. Bu kaynaklar; bireyin kendi hareketleri, dolaylı hayat tarzı, sözel ikna ve psikolojik durumdur. Birinci kaynağa göre, başarılı sonuçları olan bir davranış bireyin kendisine olan güven duygusunu artırırken, başarısız olanlar ise azaltmaktadır. Birey, karşılaştığı herhangi bir sorun ya da engel için bulduğu çözüm yolu öz yeterlilik algısı yüksek olduğu sürece başarılı olacaktır. Bazen öz yeterlilik algısının oluşması için bir davranışın tekrar edilmesine ihtiyaç duyulmamaktadır. Gözlemci, model aldığı bireyi kendisinin benzer durumdaki deneyimlerinde başarılı ya da başarısız olduğunu algılasa,

kendisinin de benzer durumlarda aynı sonuca ulaşacağına inanır (Kandemir, 2020; Oral ve ark., 2020).

Üçüncü kaynak sözel iknadır. Bireyi, çevresindekiler bir davranışı başarabileceği konusunda desteklerse, kişinin başarıya ulaşması için çaba sarfetmesini sağlayabilirler. Bu yüzden yalnız kalan bireyler, sonucunda başarısız olacağını düşündüğü durumlar karşısında başarıya ulaşmak için gerekli çabayı göstermemekte ya da karşılaştığı her zorlukta kolayca vazgeçmektedirler. Bireyin o andaki psikolojik durumu ve içerisinde bulunduğu şartlar, öz yeterlik algısını etkilemektedir. Olumlu durumlar ve olumlu psikoloji, öz-yeterliliği artırmakta tam tersi olumsuz koşullarda ise öz yeterlilik algısı azalmaktadır (Aytar ve ark., 2020; Oral ve ark., 2020).

2.2.2. Emzirme Öz Yeterlilik Kavramı

Emzirmenin zamanlamasını ve sürdürülmesini etkileyen sosyodemografik özellikler, fiziksel ve psikolojik sağlık, mevcut sosyal destek kaynakları ve öz yeterlilik gibi birçok faktör vardır. Emzirmenin başlamasını ve sürdürülmesini etkileyen birçok faktör olmasına rağmen annenin emzirme öz yeterlilik algısı en önemli faktörlerden biridir (Dennis, 1999; Selvi ve ark., 2021).

Emzirme öz yeterlilik kavramı; annenin bebeğini emzirmesine ait duygu ile düşüncelerini, bu dönemde yaşadığı zorluklarla mücadele kapasitesini, “ben yapabilirim” düşüncesini göstermektedir (Akkoyun ve Arslan, 2016; Dennis, 1999). Emzirme öz yeterlilik algısı Dennis ve Faux’a göre; annenin bebeğini emzirip emzirmeyeceğini, bu davranış için ne kadar gayret edeceğini, emzirme hakkındaki görüşlerini ve duygularını etkilemektedir (Dennis ve Faux, 1999). Annenin emzirme öz yeterlilik algısında dört veri kaynağından etkilenir: annenin geçmiş doğumlarında yaşadığı emzirme becerisi, annenin başka kadınları emzirirken görmesi, çevresindekilerin sözlü desteği ve emzirmeye yönelik annenin psikolojik tepkileridir (Dennis, 1999).

Yapılan bir çalışmada önceki emzirme deneyiminden dolayı emzirme konusunda multipar gebelerin, primipar gebelere oranla postpartum dönemde daha az endişe yaşadıklarını belirtmiştir (Yanikkerem ve ark., 2014). Dennis yaptığı bir çalışmada daha yüksek düzeyde emzirme öz yeterliliğine sahip annelerin, yeni doğan bebeklerini yalnızca

doğum sonrası dönemde emzirme olasılığının daha yüksek olduğunu bulmuştur (Dennis, 1999). Anneler emzirme konusunda özgüven sahibi olduklarında ve bebeklerinin bakımına aktif olarak katıldıklarında, onların fiziksel ve zihinsel gelişimleri ile bebeklerinin gelişimi de olumlu yönde etkilenmektedir (Hackman ve ark., 2015). Yine yapılan başka bir çalışmada, emzirme öz yeterliliği düşük olan annelerin doğumdan sonra tavsiye edilen zamandan çok daha kısa sürede çocuklarını emzirmeyi bıraktıkları, emzirmeyi başlatma ve sürdürmede genellikle emzirme öz yeterliliği fazla olan annelerin daha başarılı olduğu belirlenmiştir (Ip ve ark., 2012).

Yapılan bir çalışmada, sağlıklı bebeğe sahip olan annelerin emzirme öz yeterlilik düzeylerinin, hasta bebeğe sahip olan annelerin emzirme öz yeterlilik düzeylerinden yüksek olduğu bulunmuştur (Baysal ve ark., 2014). Lee ve ark. (2012) ve Meier ve ark. (2010) tarafından, yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatan bebek annelerinin emzirme oranlarının iyileştirilebileceğinin bildirildiği çalışmalar olmasına rağmen hastanede yatmış bebeklerin taburculuk sonrası emzirme oranlarının sağlıklı yenidoğanlarınkinden (%77) yine de daha düşük kaldığı (%55), evde desteğin devamının sağlanamadığı bildirilmektedir (Davanzo ve ark., 2013; VON, 2022).

Daha önce yapılan bir meta-analizde, emzirme öz yeterliliği ile annenin süt tedariki algısı arasında bir ilişki olduğu öne sürülmüştür (Galipeau ve ark., 2018). Yapılan başka bir çalışmada ise emzirme öz yeterlilik düzeyi arttıkça anneler tarafından anne sütünün, yeterli algılandığı saptanmıştır (Şahin ve ark., 2013). Hasta bebeğe sahip olma, bebekten fiziksel ve duygusal olarak ayrı olma anneler için büyük bir stres kaynağı olduğu için emzirmenin etkin olarak sürdürülmesini etkilemektedir (Baysal ve ark., 2014). Emzirme öz yeterliliği, bebeğe ya da anneye ait nedenlerle fiziksel yönden risk altında olan bebeklerin yoğun bakım ünitesine yatışı, bebeğin doğum sonrası anneden ayrılması, bebeğin etkin olmayan emmesi, emzirilme sıklığının az olması, yanlış emzirme tekniğinin kullanılması, süt kanalının tıkanması gibi faktörlerden etkilenmektedir. Emzirme öz yeterliliğini etkileyen bu nedenler, doğumdan hemen sonra sağlık profesyonelleri tarafından gözlemlenerek değerlendirmesinin yapılması gerekmektedir. Sağlık profesyonelleri tarafından yardım edilen annelerin emzirme becerilerinin arttığı yapılan çalışmayla gösterilmektedir (Çavuşoğlu, 2013; Şahin ve ark., 2013).

Emzirme öz-yeterliliği müdahale programlarının anneler arasında emzirme öz-yeterliliği ve doğum sonrası 1~2 ayda sadece emzirme düzeyleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu gösteren çalışmaya rastlanmıştır (Brockway ve ark., 2018). Emzirme desteği, emzirme başarısı için kritik öneme sahiptir. Antenatal ve postnatal dönemde emzirme süresinin, emzirme danışmanının verdiği eğitimin ve desteğin pozitif yönlü güçlü etkisi vardır (Özkara ve ark., 2016).

Emzirmeye yönelik öz yeterliliğin oluşturulması ve artırılması için annenin emzirme konusunda yüreklendirilmesi, desteklenmesi, ihtiyacı doğrultusunda yeterli düzeyde eğitim alması ve eğitim sonunda da bu bilgiyi beceriye dönüştürmesi gerekli olmaktadır. Anne bu süreçte somut olarak fiziksel, soyut olarakta emosyonel, manevi ve sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadır. Sağlık profesyonelleri bilhassa hemşireler anneye yardım etme, yüreklendirme, danışmanlık ve rehberlik aşamasında önemli noktadadır. Hemşirelerin emzirme öz-yeterliliğinin sağlanması, artırılması ve emzirme becerisini etkileyen unsurları bilmesi ve bunlara özgü uygulamalar oluşturabilmesi çok önemlidir (Ergezen ve ark., 2021).

2.2.3. Emzirme Öz Yeterliliğini Artırmada Hemşirenin Rolü

Hemşireler, tüm birimlerde çalışabildiği için emzirme ile ilgili anne ve bebeğe ait bir sorun olduğunda ilk başvuru olan kişilerdir. Bu nedenle, doğum öncesi ve sonrası dönemlerde annelere eğitim, bakım verme ve danışmanlık hizmetleri sunarak emzirme davranışlarını ve bebeğe bakımını olumlu yönde etkileyebilirler (Burton, 2018). Hemşireler, annelerin emzirme davranış ve becerilerini direkt gözlemleyebilme imkanı bulabildikleri için emzirme öz yeterlilik algısının artırılmasında büyük önem taşımaktadır (Rojjanasirrat, 2012).

DSÖ ve UNICEF'in 1980'li yılların sonlarına doğru müşterek çalışması ile 'Emzirmenin Korunması, Teşviki ve Desteklenmesi' girişimi hayata geçirilmiş tüm ülkelere tavsiye kararları bildirilmiştir. 1980 yılından bu yana olan sürede emzirme yöntemi, stratejik planı, bebek dostu hastaneler ve sağlık profesyonellerinin yardımı ile anne sütünün en önemli besin olduğu belirtilmiş anne emzirmeye teşvik edilmiştir (Oktar, 2018).

UNİCEF ve DSÖ'nün, 1991 yılında başlatmış olduğu “bebek dostu hastaneler programı” emzirme üzerine yapılmış en önemli ve etkili adımlardan biridir. Programın “Başarılı Emzirmede 10 Adım” ilkeleri doğrultusunda emzirmeyi herkesçe kabul edilebilir hale getirerek yenidoğanların hayata en iyi şekilde başlamasını ve devam etmesini sağlık hizmetleri içinde temel hedef oluşturmaktır. Sağlık Bakanlığı'nın 1991 yılından beri sürdürdüğü politika 2000'li yıllarda kapsamı genişletilerek “Emzirmenin Teşviki ve Bebek Dostu Sağlık Kuruluşları Programı” adını alarak yenilenmiştir. Anne sütü ile beslenme oranlarının Dünyada, ülkemizde ve kabul edildiği toplumlarda sürdürülen bu proje ile arttığı tespit edilmiş, olumlu sonuçlar rapor edilmiştir (Emzirme Danışmanlığı Uygulayıcı Kitabı, 2018).

Günümüzde ilk 6 ay yalnızca anne sütü verme oranlarının istenilen ve beklenen seviyede olmamasının nedeni annenin ve ailelerin; bebeğin anne sütü ile beslenmesinin önemini, emzirme sürecinde yaşanan problemlerin nasıl üstesinden geleceklerini yeteri kadar bilmemesinden ve annenin emzirmeye yönelik yeterli yardımı alamamasından kaynaklanmaktadır (Yang ve ark., 2018). Yapılan bir çalışmada emzirmenin başlatılması ve sürdürülmesinde anneye hemşire tarafından verilen eğitimin önemi vurgulanmaktadır (Burton, 2018). Literatürde gebelik döneminden başlayarak emzirme konusunda anne ve aile bireylerinin bilgilendirilmesi, emzirme döneminde annenin sağlık profesyonelleri yönünden desteklenmesi sonucunda emzirme sorunlarının daha seyrek yaşandığı ve anne sütünü alanların oranlarının yükseldiği belirtilmektedir (Yang ve ark., 2018).

Emzirme Danışmanına başvuru sebepleri arasında anneye ait problemler; emzirmenin başlatılmasında problem yaşanması, anne sütünün azlığı ya da yetersiz süt algısı, bebeğinin yeterince doymadığı düşüncesi, emzirme tekniği hakkında annenin bilgisinin olmaması, meme ile ilgili sorunlar, gereğinden fazla süt salgılanması, emzirme döneminde hamile kalınması, annenin kullanmak zorunda olduğu ilaçlar, işe başlaması, eğitim ve destek ihtiyacı, bebeğe ait problemler; bebeğin emmede güçsüzlüğü, meme reddi, bebeğin prematüre veya fizyolojik sarılık gibi sağlık problemlerinin olması, çoğul bebek sayısı yer almaktadır (Karaçam ve Sağlık, 2018).

Colombo ve ark. (2018) yaptıkları çalışmada gebelik haftasına uygun ağırlıkta 37 hafta ve üzeri, sağlık sorunu olmadan doğum yapan 640 annenin %37'sinin doğumdan hemen sonra ilk 2 gün içinde emzirmeye başlamakta ve bebeğin memeyi tutmasında sorun

yaşandığını tespit etmişlerdir. Işık ve ark. (2018) yaptıkları çalışmada annelerin doğum yöntemlerine göre; normal doğum yapanların %11.1'inin, sezaryen olanların ise %94.4 ünün ilk 1 saat içinde emzirme sürecini başlatamadığı belirlenmiş emzirmeye başlama zamanları arasında fark olduğu saptanmıştır. Feenstra ve ark. (2018) annelerle yaptığı çalışmada doğum sonrası emzirme döneminde olan 1437 annenin sadece %40'ının emzirmeyi başlatmada problem yaşadığını tespit etmişlerdir. Multiparların daha önceki doğumlarından sonra pozitif anlamda emzirme deneyimi yaşamış olmalarından kaynaklı emzirmeyi başlatmada zorlanmadıkları belirlenmiştir (Huang ve ark., 2018).

Emzirme danışmanlarının Yenidoğan Yoğun Bakıma Ünitesine özel olması, taburculuk öncesi emzirmenin başlatılması anne sütü ile beslenme oranını %31'den, %47'ye çıkardığı, taburcu olunduktan sonrada emzirmenin evde sürdürülmesine etkisi olduğu gösterilmiştir (Huang ve ark., 2018). Yapılan başka bir araştırmada anne sütü ve emzirmeye yönelik eğitim alan annelerin çocuk polikliniğine başka bir sebeple başvurusu sonrası değerlendirilmesi yapılmış ve sonucunda eğitim alan annelerin bebeklerine, ilk altı ay yalnızca anne sütü verme ve 2 yaşına kadarda anne sütüne devam etme oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Çalık, 2017). Emzirme Danışmanlığı, emzirmede var olan ya da oluşabilecek problemlerin etkisi düşünüldüğünde mutlaka gerekmektedir (Jonsdottir ve ark., 2014).

Hemşirelerin emzirmeye yönelik bilgi, beceri ve tutumları; yaşına, mesleki tecrübelerine, aldıkları eğitim gibi etmenlere bağlıdır (Tiruye ve ark., 2018). Sağlık profesyonellerinin çoğu anne sütünün en önemli besin kaynağı olduğu konusunda hemfikirdir, ancak anneleri nasıl destekleyeceğini veya emzirmeye nasıl teşvik edeceğini bilememekte ve çoğu zaman farkında olmadan emzirmeye zarar verebilecek önerilerde bulunmaktadır (Lawrence, 2021).

Hemşirelik öğrencileri üzerine yapılan bir çalışmada eğitim müfredatlarında anne sütü ve emzirme eğitimi almalarının doğumdan hemen sonra annenin emzirmeye başlatılmasında, emzirmenin sürdürülmesinde ve annenin bu konuyla ilgili tutumlarına olumlu yönde tesir ederek annelere destekleyici ve rehberlik edici görevleri üstlendikleri sonucu elde edilmiştir (Yang ve ark., 2018). Bebeğini sadece anne sütü ile beslemesi gerekliliğini; yenidoğan ve yetişkin sağlığındaki yararlarını, emzirme yöntemlerini ve

pozisyonları, doğum sonrası süreçte annenin beslenmesi de eğitimde olması gerekli konulardır (Tiruye ve ark., 2018).

Hemşireler, doğumdan yarım saat sonra annenin bebeğini emzirmeye başlamasını ve becerisini değerlendirmelidir. Emzirmede anne veya bebeğe ait problem varsa, sorunun çözümünde ve annenin emzirmeyi sürdürmesini desteklemelidir. Emzirmenin sütün salgılanmasındaki yeri ve önemi, meme bakımı ve emzirme teknikleri gibi konularda annenin, emzirme döneminde yardım edecek kişiler var ise eşi veya diğer aile bireyleri gibi onlarda emzirme konusunda bilgilendirmelidir (Cangöl ve Şahin, 2014; Wang ve ark., 2018). Hemşireler, gebelik döneminde ve doğumdan sonra anne adayının meme ve meme başının emzirmeye uygunluğunu değerlendirmeli, meme başı masajını bebeğin memeyi rahat ve kolay kavraması ve emmesi için meme bakımını da meme başının emzirilmeye hazırlanması için kolostrumun sağılmasını uygulamalı olarak göstermeli ona uygun eğitim vermeli ve emzirmeyi sürdürme konusunda anneyi desteklemelidir (Tiruye ve ark., 2018).

Türkiye'deki hemşirelik yönetmeliğinde, yenidoğanda çalışan hemşirenin emzirme konusunda görev, yetki ve sorumluluklarını; anne sütü ve önemini anlatma, emzirme tekniğini öğretme, bebeğin beslenmesi ve meme bakımı olarak; kadın sağlığı ve hastalıkları hemşiresinin emzirme açısından görev, yetki ve sorumluluklarını, emzirme danışmanlığını yapma şeklinde belirlemiştir (Resmi Gazete Hemşirelik Yönetmeliği, 2010). Yenidoğan yoğun bakım hemşiresi, bebeği ailesiyle özellikle annesiyle bir bütün olarak ele alır ve bebeğin sağlık durumu uygun olduğu sürece bakıma anneyi de dahil eder. Doğumdan sonra başlayıp bebek taburcu olana kadar anneye etkileşim halinde bulunur, bebeğin bakımıyla ilgili bilgileri paylaşır ve bakımın her aşamasında annenin yanında olup ona rehberlik eder. Bu sayede annenin kendine güvenmesini ve bebeğinin bakımını verebilme konusunda yeterlilik kazanmasını sağlar (Omak ve ark., 2021).

2010 yılında “Ulusal Anne Dostu Hastane Kriterleri” kapsamında geliştirilen, emzirmeye ait yapılması gereken herşey ve tüm sağlık çalışanlarının uygulamaları açıklanmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2018). Emzirmenin başlatılması ve devamlılığının sağlanması amacıyla aile sağlığı merkezlerinde görev yapan hemşire ve ebeler tarafından emzirme danışmanlığı başarılı bir şekilde sürdürülmesi için hizmet vermektedirler (Cangöl ve Şahin, 2014). Yapılan bir araştırmaya göre Türkiye'deki hastanelerde ve birinci basamak

sağlık kuruluşlarında anne ve çocuk sağlığı eğitimlerinin büyük kısmını ebe ve hemşireler vermektedir (Gözükara, 2014).

İnce ve ark. (2017) yaptığı çalışmada, emzirme danışmanlığını gebelik dönemi boyunca alan annelerin emzirme öz yeterlilikleri danışmanlık hizmeti almayan annelere göre yüksek bulunmuştur. Yapılan bir çalışmada farklı eğitim yöntemleriyle taburculuk eğitimleri verilen müdahale gruplarına annelerin emzirme öz-yeterliliklerini yükseltmede faydalı olduğu belirtilmiştir (Demir ve Taşpınar, 2021). Türkiye’de hemşirelerin verdiği emzirme eğitimi ve danışmanlığı konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelendiği çalışmada annelerin emzirme özyeterlilik algısının ve emzirme başarısının emzirme ile ilgili olumlu uygulamaları arttırdığı, yalnızca anne sütü ile besleme süresini uzattığı, postpartum depresyon riskini azalttığı ve yaşam kalitesini yükselttiği belirlenmiştir (Gönenç ve Aker, 2019). Annelerin emzirmeye başlamak ve sürdürmek için sağlık hizmetlerinin yanı sıra toplumdan destek ve motivasyon almaya devam etmeleri laktasyonun sağlanmasında çok önemlidir (Tomar, 2016).

2. 3. Bağlanma Teorisi

Bağlanma, çocukların duygusal yönünü ve yaşamını sürdürebilmesi için gerekli temel ihtiyaçlarını karşılayan kişi ile kurduğu içgüdüsel bağıdır. Bağlanma teorisi ise insan ilişkilerini ve bağlanma davranışlarını anlamaya odaklanan psikolojik bir teoridir ve bu teori temelde şu ana prensibe dayanır; insanlar, özellikle çocuklar, bir bakıcıya veya ana-babaya güvenli bir bağ oluşturarak dünyayı keşfederler. Çocukluk çağındaki deneyimlerin ve ebeveynlerle kurulan ilişkilerin, ileriki yaşlardaki davranışları etkileyebileceğini öne sürer (Bowlby, 1969). Bağlanmanın kavramsal çerçevesini, ebeveynleri ve bebekleri inceleyen ilk çalışmaları olan İngiliz psikiyatrist ve psikanalist John Bowlby tarafından kapsamlı bir şekilde formüle edildi ve geliştirildi. 70’li ve 80’li yıllarda Bowlby genellikle bağlanma teorisinin tek kurucusu olarak görülüyordu. Bununla birlikte, teorinin kökeni ve gelişimi hakkındaki bilgiler son 25 yılda genişledikçe, Amerikalı-Kanadalı bir gelişim psikoloğu olan Mary Ainsworth da bağlanma teorisinin kurucularından biri olarak itibar kazanmaya başladı. Ainsworth’un en büyük katkılarından biri, çocuğun bakıcısına olan bağlılığını ölçmek ve sınıflandırmak için bir laboratuvar prosedürünün geliştirilmesiydi (Van Rosmalen ve ark., 2015).

Ainsworth, çocukların ilişkilerde güvenliği öngörmelerine olanak tanıyan bağlantıları geliştirmelerinin başarılı bir yolu olarak güvenli temel kavramını geliştirmeye başladı. Temelinde, çocukların erken yaşlarda ebeveynleriyle olan ilişkilerinin, güven, güvenlik ve bağlanma şekillendirmesinde önemli olduğunu savunur. Bağlanma, çocuğun ihtiyaçlarının karşılandığına, ebeveynin duygusal olarak mevcut olduğuna ve güvenli bir liman sağlandığına inandığı zaman gelişir (Bretherton, 1985). Bowlby'yi, anne yoksunluğunun, özellikle de çocuğun daha sonra kurumsal olarak yetiştirilmesi durumunda, fiziksel, entelektüel, sosyal ve duygusal gelişim üzerinde uzun vadeli, ciddi etkiler yaratacağı güvensiz bir bağlanma sonucuna vardığını açıkladı. Anne bakımından uzaklaştırılmanın yol açacağı zararın, bundan mümkün olduğunca kaçınılması gerektiğine inanıyordu (Bowlby, 1958; Holmes, 2014).

2.3.1. John Bowlby'nin Bağlanma Kuramı

Bağlanma Teorisi köklerini John Bowlby'nin eserlerinde bulur. Bağlanma, bir kişinin başkalarına duyduğu güven, güvenlik, rahatlık hissidir ve insanların temel bir içgüdüdür. Bu içgüdü, bireylerin tehlike durumlarında veya stres altındayken güvendikleri kişilere sığınma ihtiyacını yaratır. Özellikle erken çocukluk döneminde ebeveynler veya bakıcılar ile kurulan ilişkilerin kalitesi, bireyin güvenlik duygusunu arttırmasına ve kişinin başkalarıyla daha sağlıklı ilişkiler kurmasına yardımcı olur (Bowlby, 1969). Bowlby'yi bağlanma teorisini formüle etmeye iten itici güç, kurumlarda ve hastane bakımının bebekler ve küçük çocuklar üzerindeki yaygın kötü etkilerini gösteren bulgulardan geldi. İlk çalışmaları, birincil bakıcılarıyla bağlarını kaybetmiş olarak nitelendirdiği çocukları incelemesine dayanıyordu. Anne ve çocuk arasındaki ilişkinin son derece önemli olduğunu bundan sonra algıladı. Bowlby, 1940 yılında yaptığı çalışmada, küçük çocukların asla annelerinden tamamen ve hatta uzun süreli ayrılığa maruz bırakılmaması gerektiğini gözlemlemiştir (Bowlby, 1940; Bowlby, 1946). Hatta çocuğun hayatta kalmak için bu bağlanmaya ihtiyacı olduğu düşünülür. Annenin sunduğu sosyal ortamında bu ihtiyacı karşılayanın en iyi yolu olarak görülüyordu (Keller, 2018).

Bowlby tarafından kavramsallaştırıldığı şekliyle bağlanmanın "sosyal bağ" teriminin basit bir eşanlamlısı olarak ele alınması ya da çocuk-ebeveyn ilişkilerinin tüm yönlerine uygulanması amaçlanmamıştır (Bowlby, 1969). Bowlby'nin bağlanma figürü ve oyun arkadaşı rollerinin kavramsal olarak farklı olduğuna inandığı genellikle gözden kaçırılır.

Çünkü Bowlby bebeklerdeki bağlanma davranışının iki ayrı sistemle kurulduğunu ve geliştiğini savunur: korku ve keşif sistemleri. Çocuğun stres altındayken bağlanma figürünü aradığı, morali iyiye ise bakıcıdan tamamen uzaklaşmadan keşif için bir oyun arkadaşı aradığı söylenir. İki rol uyumsuz olmadığından, bir kişinin (örneğin bakıcı) her ikisini de doldurması mümkündür. Bağlanma teorisinin formülasyonu açısından bu konunun bir takım sonuçları vardır; birincisi, bu daha dar, teknik anlamda kullanılan "bağlanma" teriminin anne-bebek ilişkilerinde önemli bir rol oynasa da incelenen oyunsal etkileşimleri kapsamadığı; ikincisi, ilişkileri tanımlamanın yararlı bir yolunun, ortak paylaşılan etkileşim planlarının veya programlarının çeşitliliği açısından olduğu ortaya çıkıyor. Örneğin, bir kişi çocuğun temel bağlanma figürü olabilir ancak çocuğun en önemli veya tercih ettiği oyun arkadaşı olmayabilir. Tersine, tercih edilen bir oyun arkadaşının bağlanma figürü olarak çok az bir role sahip olabilir (Bowlby, 1969; Bretherton, 1985).

Bowlby, bebeğin doğum sonrası 12 ay içinde kendisine bakım veren anne figürüyle güçlü bir libidinal bağ geliştirdiği ve bu bağı kurmak içinde yoğun bir arzu beslediğini, bakım veren kişiyle ayrılık yaşadığı zamanlarda ise kaygı, öfke ve üzüntü belirtileri gösterdiğini öne sürmüştür (Bowlby, 1958). Literatürde çocuk bağının olumlu yönlerine ilişkin dört teori kısaca anlatılabilir:

- İkincil Dürtü (Secondary Drive): Bebeğin, özellikle yiyecek ve ısınma gibi karşılanması gereken bir takım fizyolojik ihtiyaçları vardır, ancak sosyal ihtiyaçları yoktur. Bebeğin bir insan figürüne, özellikle de anneye ilgi duyması ve ona bağlanması, annenin bebeğin fizyolojik ihtiyaçlarını karşılaması ve bebeğin zamanla kendisinin bir doyum kaynağı olduğunu öğrenmesinin sonucudur (Bowlby, 1958).
- Birincil Nesne Emme (Primary Object Sucking): Bebeklerde kendilerini bir insan göğsüyle ilişkilendirme, onu emme ve ona ağızdan sahip olma konusunda doğuştan gelen bir ihtiyaç vardır. Bebek zamanla memeye bağlı bir annenin olduğunu öğrenir ve onunla da ilişki kurar (Bowlby, 1958).
- Birincil Nesne Tutulması (Primary Object Clinging): Bebeklerde bir insanla temas halinde olma ve ona tutunma yönünde doğuştan bir ihtiyaç vardır. Bu anlamda yiyecek ve ısınma ihtiyacı kadar öncelikli olan, yemekten bağımsız bir nesneye ihtiyaç vardır (Bowlby, 1958).

- Birincil Rahme Dönüş Özlemi (Primary Return-to-Womb Craving): Bebekler rahimden çıkarılmalarına içerler ve oraya geri dönmeye çalışırlar (Bowlby, 1958).

2.3.2. Mary Ainsworth Bağlanma Kuramı

Bowlby'nin bağlanma teorisini esas alan Ainsworth bağlanma davranışının organize edilme biçimindeki bireysel farklılıklar, çeşitli bağlanma kalıplarıyla ilişkili farklı deneyimler ve bu tür kalıpların sonraki yıllarda gelişimi için yaşamın ilk yılında anne-bebek bağının gelişiminin doğal, boylamsal bir araştırmasını desteklemek üzere “Garip Durum Deneyi” gerçekleştirmiş ve bu tür bağlanmanın değerlendirilmesi için mükemmel bir temel olduğunu kanıtlamıştır (Ainsworth ve ark., 1978). Değerlendirme prosedürü, bir bebeğin istenilmeyen durumda, özellikle de ayrılıktan sonra annesiyle tekrar bir araya gelme dönemlerinde gösterilen davranış modeline göre üç ana gruba ayrılmıştır: "güvenli" (B modeli), "kaygılı/kaçınmacı" (A kalıbı) ve "kaygılı/dirençli" (C kalıbı).

- Güvenli bağlanma

Çocuğun, bakım vericiyi ihtiyaçlarını karşılayan ve dış dünyayı keşfedecekleri güvenli bir üs olarak gördüğü bir bağlanma biçimidir. Bağlanma davranışları, annesinin yanından ayrıldığı dönemlerde büyük ölçüde yoğunlaştığı ağlama, üzüntü, stres belirtileri gösterdikleri ve anneleriyle yeniden bir araya geldiklerinde temas, yakınlık veya en azından etkileşim kurmak için çaba sarfettikleri çabaları sonucunda sakinleşebildikleri görülmüştür. Güvenli bağlanması gelişmiş çocuklar, yetişkinlikte de daha sağlam ve güvenilir ilişkilere eğilimli olabilirler (Ainsworth ve ark., 1978).

- Kaygılı/Dirençli bağlanma

Bu tür bağlanma, çocuğun ihtiyaçlarına düzensiz yanıt aldığı ve bazen güvensizlik yaşadığı bir bağlanma biçimidir. Ayrılık öncesi dönemlerde bile bazı kaygı belirtileri gösterme eğilimindedir; ayrılıktan dolayı yoğun bir sıkıntı yaşıyorlar, ve yeniden birleşme olaylarında anneye karşı karmaşık duygular hissettiği için kararsız davranırlar, onunla yakın temas kurmaya çalışırlar ama yine de annenin yokluğunda hissettikleri stresi anne geldiğinde bile uzun süre dindiremedikleri için temasa veya etkileşime direnirler. Bu çocuklar yetişkinlikte ilişkilerde daha fazla endişe ve kaygı yaşayabilirler (Ainsworth ve ark., 1978).

- Kaygılı/Kaçınmacı bağlanma

Bu tür bağlanmada ihtiyaçlarına yanıt almak yerine kendi başlarına hareket etmeye eğilimli olabilirler. Odadan ayrılan annelerinin arkasından nadiren ağladıkları ve yeniden birleşme dönemlerinde yakınlık arayışını ve kaçınma davranışlarını karıştırarak tepkisiz kalabildikleri veya anneyle iletişim kurmayı reddedip görmezden gelerek anneden kaçındıkları gözlenmiştir. Bu bebeklerin kucaklanmaya daha az olumlu, ancak yere indirilmeye karşı daha olumsuz davrandıkları gözlenmiştir. Yetişkinlikte bu tür bağlanmış bireyler, duygusal mesafe tutma eğiliminde olabilirler (Ainsworth ve ark., 1978).

- Dağınık bağlanma

Bu tür bağlanmada çocuklar, stresle baş etmede organize bir davranış göstermemektedir. Anneye güveniyor gibi gözüken, ancak diğer zamanlarda bu güveni sarsan davranışlarla karakterize hareketler sergileyebilirler. Bu tür bağlanma, karmaşık ve çelişkili ilişkilerin bir işareti olabilir (Main ve Solomon, 1990).

2.3.3. Anne-Bebek Bağlanması Kavramı

Emzirme ile annenin çocukla daha yaşamın ilk günlerinden itibaren derin ve kalıcı bir bağ kurması ve bu bağlanmanın gelecekteki tüm ilişki biçimlerinin de belirleyici olması tartışılmaz bir gerçektir. Annelerin, bebeğinin bağlanma davranışlarına cevap verebilmesinin tek yolu onu beslemesidir. Bu yüzden emzirme; annenin bebeği ile ihtiyaçları doğrultusunda alakadar olması, ona sevgi göstermesi güvenli bağlanmayı arttıran bir uygulamadır (Güleşen ve Yıldız, 2013).

Bağlanma, yaşamın ilk günlerinde başlayan, duygusal yönü ağır basan ve olması beklenen bir durumdur. Bebeklikteki bağlanma kavramı; belirli bir kişiye olumlu tepkilerin verilmesi, zamanın büyük bir kısmının o kişiyle birlikte geçirilmek istenmesi, herhangi bir korku yaratan durum veya obje karşısında hemen o kişinin aranması, bağlanılan kişinin varlığının duyumsanmasına eş zamanlı olarak rahatlama duygusunun eşlik etmesi gibi duygu ve davranış örüntülerinin tümünü kapsamaktadır (Soysal ve ark., 2005).

Anne-bebek arasındaki bağlanma, yaşamın bu döneminde zihinsel ve sosyal bir süreç olup temel güven duygusunun karşılıklı memnuniyet duyguları ve pozitif geri bildirimlerle gelişir. Eğer yenidoğanlar doğumdan sonra sağlık sorunları nedeniyle anneden ayrılırsa anne ile bebek arasında doyum sağlayıcı bir ilişkinin gelişmesi zarara uğrama riskine girer (Çavuşoğlu, 2013).

Yapılan bir çalışmada doğumdan hemen sonra annelerinden ayrılarak, yoğun bakıma alınan bebeklerde; gelişmelerinin yavaşladığını ya da durduğunu, yemek yemediklerini, sosyal geri çekilme yaşadıklarını ve yüzlerinde sürekli üzüntülü bir ifade taşıdıkları belirtilmiştir (Soysal ve ark., 2005). İstenen hamilelik ve sosyal destek, anne-bebek bağlanma kalitesi ile pozitif yönde ilişkilidir (Tichelman ve ark., 2019). Anne-bebek bağlanmasını arttırmak için kanıta dayalı uygulamaların incelendiği çalışmada en kısa sürede emzirmeye başlanması, erken ten tene temas, anne ile bebeğin aynı odayı paylaşması ve kanguru metodu sıralanmıştır (Güleşen ve Yıldız, 2013). Annelerin, bebeklerini beslemesi, ağladığında kucağına alması, sevmesi ve onunla konuşması gibi fiziksel temasın sağlandığı durumlarda hem anne hem de bebeği için bağlanma olumlu yönde ilerler (Nacar ve Gökkaya, 2019).

İstenmeyen gebelik, zorlu bir gebelik ve doğum, gebelik sürecinde stres, hasta ya da anomalili bebek, anestezi, maternal komplikasyonlar, sezeryan, anne ve bebeğin aynı odada kalmaması, destek sistemlerinin yokluğu, olumsuz yorumlar, bebekten ayrılma, katı prosedür ve rutinler bağlanmayı olumsuz etkileyen faktörler arasında sayılabilir. Gebeliğin planlanmış olması, bebeğin hayal edilene yakın olması, istenilen cinsiyet, doğuma hazırlıklı olma, kolay doğum, herhangi bir komplikasyon olmaması, gebelikte iyi beslenebilme, sağlık personelinin desteği bağlanmayı olumlu yönde etkileyen faktörler arasında sayılabilir (Köse ve ark., 2013).

Bowlby ve Ainsworth'un ilk çalışmalarında bağlanmanın gelişiminde aralarındaki sınırların net olmadığı 4 aşama olduğu belirtilmiştir. İlk aşama; Bowlby'e göre şekil ayrımı olmaksızın yönelim ve sinyaller, Ainsworth'a göre ilk bağlanma öncesi olarak adlandırılan; doğumdan sonra bebeğin en az 8 haftalık olana kadar, çevresindeki herhangi birisine bakım gereksinimi olduğunu göstermek ve ilgilenildiğinde onlara yanıt vermek için tasarlanmış ağlama, gülümseme, elleriyle kavrama ve anneye yönelik değişik sesler çıkarma gibi davranışları kullandığı evredir. Ancak yapılan çalışmalar, bebeğin bu

aşamada dahi bakım veren kişileri ayırt etmeyi öğrenmeye başladığını göstermiştir. İkinci aşama; Bowlby'e göre bir veya daha fazla ayırt edilmiş kişilere yönelim ve sinyaller, Ainsworth'a göre yapım aşamasındaki bağlanma olarak adlandırılan; 8. haftadan yaklaşık 6 ay olana kadar bebeğin, çevresindeki alışkın ve alışkın olmadığı kişiler arasında görme ve duyma yeteneğinin gelişmesiyle birlikte daha ayırt edici ve özellikle bakıcısına karşı duyarlı olduğu evredir (Ainsworth, 1983; Bowlby, 1980; Prior ve Glaser, 2006).

Üçüncü aşama; yaklaşık 6 ile 7. aylarda başlayıp 1 yaş sonrasına kadar devam edebilen, muhtemelen de 2 ve 3. yaş boyunca devam edeceğini öne süren; hareket ve sinyaller yoluyla Bowlby'e göre ayırt edilen bir figüre yakınlığının sürdürülmesi, Ainsworth'a göre kesin bağlanma olan çok önemli bir aşamasıdır ve üç bileşeni vardır. İlk olarak, çocuğun annesine bağlılığı herkesin görebileceği şekilde ve davranışları hedeflerine göre organize edilmiş olarak ortaya çıkar. Artık çocuk rahatsız edici durumdan kurtulmak için ve kendisini güvende hissetmesini sağlayan koşulların neler olduğunu anladığı ve davranışlarını bu koşulları sağlayacak şekilde organize ettiği görülür. İkincisi, çocuk çevresindeki diğer kişilerin arasında giderek daha fazla ayrımcılık yapmaya başlar. Üçüncüsü, çocuk bakıcısını güvenli bir üs olarak kullanmayı sürdürerek hareket kabiliyetinin artmasıyla dış dünyayı keşfetmeye başlar. Çocuğun amaçları doğrultusunda anne ile düzeltilmiş 'ortaklığın' kurulması olarak adlandırılan; ikinci yıldan önce başlamadığı gibi çoğu çocuk içinse üçüncü yıla yakın veya sonra başlayan evredir. Bu son aşamanın temel özelliği; çocuğun anne figürünü kendi hedefleri olan bağımsız bir kişi olarak görmeye başladığı ben merkezci tutumunun azaldığı daha karmaşık bir anne-çocuk ilişkisinin başladığını gösteriyor (Ainsworth, 1983; Bowlby, 1980; Prior ve Glaser, 2006).

2.3.4. Anne-Bebek Bağlanmasında Hemşirenin Rolü

Yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde görev yapan hemşireler, anne ve bebekleriyle en sık etkileşimde olan sağlık profesyonelleridir. Bu nedenle, doğum sonrası erken dönemde anne-bebek bağı ve kalitesini artırmaya yönelik olarak anne ve babaları desteklemeleri önemlidir (İşler ve Görak, 2007). Hemşirelere anne ve bebek arasındaki bağlanma durumunun değerlendirilmesi, bağlanmayı etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve bağlanmayı artırmaya yönelik uygulamaların planlanması, uygulanması ve sonuçlarının değerlendirilmesi gibi görevler düşmektedir. Yenidoğan yoğun bakım hemşireleri

bebeğin davranışlarını gözlemleyerek, annenin de bu davranışları nasıl yorumlayacağına dair destekleyici, eğitici ve danışmanlık rollerini kullanarak anneleri bebeğin bakımına katılımını sağlamalıdır (Altınbaş ve İster, 2020; Givrad ve ark., 2020; Manav ve Yıldırım, 2010).

Anne-bebek bağı hamilelik sırasında başlayan ve doğum sonrasında da devam eden bir süreçtir. Bu yüzden anne-bebek arasındaki bağlanma kalitesinin izlenmesi hamilelikte ve doğum sonrasında anne-bebek arasındaki bağı kalitesiyle olumsuz yönde ilişkili görülen belirtilere yönelik müdahaleler, anne-bebek arasındaki bağı iyileştirilmesine yardımcı olabilir (Tichelman ve ark., 2019). Çocuğun tüm yaşamını etkileyeceği düşünülen doğum sonrası erken dönemde anne-bebek etkileşiminin başlatılması için 1.basamak sağlık hizmeti sunan hemşirelerin, gebelik öncesi ve gebelik dönemi boyunca annelere kitapçık, broşür, dergi gibi materyaller eşliğinde eğitim vermesi önerilir (Kırca ve Savaşer, 2017).

Gebelikte ve doğum sonrası dönemde depresyon ve kaygı düzeyinin yüksek olması anne-bebek bağı olumsuz yönde etkilemektedir. Doğum öncesi bağlanma düzeyi arttıkça doğum sonrası bağlanma düzeyinin de artmasına bağlı bu dönemde hemşireler bağlanmayı değerlendirme ve bağlanma davranışlarını teşvik etme konusunda iyi değerlendirme yapmalıdır (Dağlar ve Nur, 2018). Doğum sonrası dönemde, hemşireler anne-bebek ilişkisini değerlendirmek için periyodik gözlemler yapmalı ve bağlanma süreciyle ilgili notlar almalıdır (Taşkın, 2016).

Anne ve babaların etkileşimi başlatma ve devam ettirme konusunda zorluk yaşamaları durumunda, bağlanma gelişimi açısından önemli olan bebek davranışlarını olumlu bir şekilde değerlendirme ve yanıt geliştirme yaklaşımlarının desteklenmesi gereklidir. Ebeveynler ve bebekler, birbirlerinin davranışlarını etkileşimleri sırasında alınan ipuçlarıyla şekillendirirler. Bu nedenle, hemşirelerin, anne ve babalara bebeklerin ihtiyaçlarını belirleme, bebek ipuçlarını doğru bir şekilde değerlendirme ve geri bildirim sağlama konularında rehberlik etmesi önemlidir (Yıldız ve ark., 2017).

Gebelik ve doğum sonrası süreçte sunulan bakım hizmetleri, ölçüm araçlarının kullanımıyla annelerin yakından değerlendirilmesini ve riskli grupların belirlenmesini gerektirir. Bu nedenle, hemşirelerin, bu konuda etkinliklerini ve farkındalıklarını artırmak için eğitim programları düzenlenmelidir (Kınık ve Özcan, 2020).

Annelerin emzirmeye zamanında başlaması, bebeğiyle aynı odada kalması, kanguru bakımı, bebek masajı, yoga-meditasyon ve sosyal destek almaları anne-bebek bağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla hemşirelerin bu uygulamalara kliniklerde yer verebilmesi için kurum protokollerini güncellemeleri, ünitenin fiziksel koşullarını iyileştirmeleri ve sağlık personelinin ile anneleri konuyla ilgili bilgilendirme çalışmaları yapmalıdır (Akarsu ve ark., 2017).

3. MATERYAL ve METOT

3.1. Araştırmanın Türü

Araştırma, nicel araştırma türlerinden kesitsel ve tanımlayıcı tasarımdadır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Tarih

Araştırma, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Mengücek Gazi Eğitim ve Araştırma Hastanesinin Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Eylül 2022-Temmuz 2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın yapıldığı yenidoğan yoğun bakım ünitesinde 1-2-3.basamak olmak üzere toplamda 10 kuvöz bulunmakta ve 18 hemşire ile 7 hekim görev yapmaktadır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Mengücek Gazi Eğitim ve Araştırma Hastanesinin yenidoğan yoğun bakım ünitesine yatışı yapılan bebek annelerinin tamamı oluşturmaktadır. Evrenden örneklem seçimine gidilmemiş olup, dahil edilme kriterlerini taşıyan bebeklerin annelerinin tamamı araştırmaya dahil edilmiştir. İlgili hastane kayıtlarından elde edilen bilgilere göre araştırmanın yapıldığı birime bir yıl içerisinde postnatal ilk üç gün içerisinde ve doğum haftası 35.haftadan büyük olarak yatışı yapılan bebek sayısının 252 olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırma evrenini 252 kişinin oluşturduğu tahmin edilmiştir. Araştırmadaki örneklem belirlenmesinde, evren sayısı bilinen gruplarda örneklem hesaplama formülü kullanılmış ve aşağıda aktarılmıştır (Baş, 2010).

$$n = \frac{N * (t^2 * p * q)}{d^2 * (N - 1) + t^2(p * q)}$$

N : Hedef kitledeki birey sayısı (252)

n : Örneklem büyüklüğü

t : Anlamlılık ($\alpha=0.05$ için $t=1.96$)

p : İncelenen olayın görülme sıklığı (Bu araştırma için %50 olarak alınmıştır)

q : incelenen olayın görülmeme sıklığı (p : %50 olduğundan q değeri %50 olarak alınmıştır)

d : Örnekleme hatası (Bu araştırma için 0.05 olarak alınmıştır)

$$n = \frac{252 * (1.96^2 * 0.5 * 0.5)}{0.05^2 * (252 - 1) + 1.96^2(0.5 * 0.5)} = 152$$

Yapılan hesaplama sonucu 252 kişilik bir evrende, %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile araştırmaya minimum 152 kişinin alınması gerektiğine karar verilmiştir.

Katılımcıların araştırmaya dahil edilme ölçütleri

- Doğum haftası 35. haftadan büyük olan bebeklerin anneleri

Doğum haftası 35. haftadan büyük seçilmesinin nedeni normal seyreden bir gebelikteki yenidoğanda emme refleksinin intrauterin 23. haftada başlayıp emme-yutma koordinasyonunun 34.haftada gelişmeye başlamasıdır (Özlü ve ark., 2017).

- Postnatal ilk 3 gün içerisinde bebeğin yoğun bakıma yatışının yapılması

Postnatal ilk 3 gün içerisinde hastaneye yatışı yapılan bebeklerin anneleri kriteri araştırmanın yapıldığı hastaneye en çok başvurunun bu günlerde olması sebebiyle araştırmaya dahil edilme ölçütü olarak konmuştur.

- Annenin işitsel ve görsel bir engelinin olmaması

Bebeği yenidoğan yoğun bakımda yatarken annelerin bakım sürecine katıldıkları andan itibaren taburcu olana kadar herhangi bir zaman diliminde veriler toplanacağı için annenin bebeğine bakım verecek bir engelinin olmaması gerekmektedir.

- Annenin 18 yaşından büyük olması
- Emzirme kontrendikasyonu olmaması
- Annelerin gönüllü katılımcı olmayı kabul etmesi

Katılımcıların araştırmadan hariç tutulma ölçütleri

- Annenin işitsel ve görsel bir engelinin olması
- Konjenital anomalisi olan bebeklerin anneleri
- Yenidoğan yoğun bakıma 2. kere yatış yapılması

Yoğun bakıma 2. kere yatış yapılan bebek annelerinin hariç tutulması; postnatal ilk 3 gün içinde yoğun bakıma yatışı yapılan bebek annelerinin dahil edilme kriterlerine aykırı olması hem de aynı bebek annelerinden 2. kere veri toplanmasının sağlıklı veri sağlamayacak olmasından kaynaklıdır.

- Doğum sonrası annenin sağlık durumunun görüşme için uygun olmaması
- Araştırmaya katılmayı reddetme
- Bebeğini emzirmeyen anneler
- Tanısı konulmuş psikiyatrik rahatsızlığa sahip anneler

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Veriler bebeği yenidoğan yoğun bakımda yatan annelerden bakım sürecine katıldıkları andan itibaren taburculuk öncesine kadar herhangi bir zaman diliminde araştırma kriterlerine uyum gösteren ve araştırmaya katılmayı kabul eden annelerden yüz yüze görüşme yapılarak toplanmıştır. Araştırma kriterlerine uyan ve araştırmayı kabul eden bebeklerin annelerine anket formları verilmeden önce araştırma ile ilgili açıklama yapılmış ve bilgilendirilmiş gönüllü olur formu imzalatılmıştır. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Emzirme Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu” ve “Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği” kullanılmıştır.

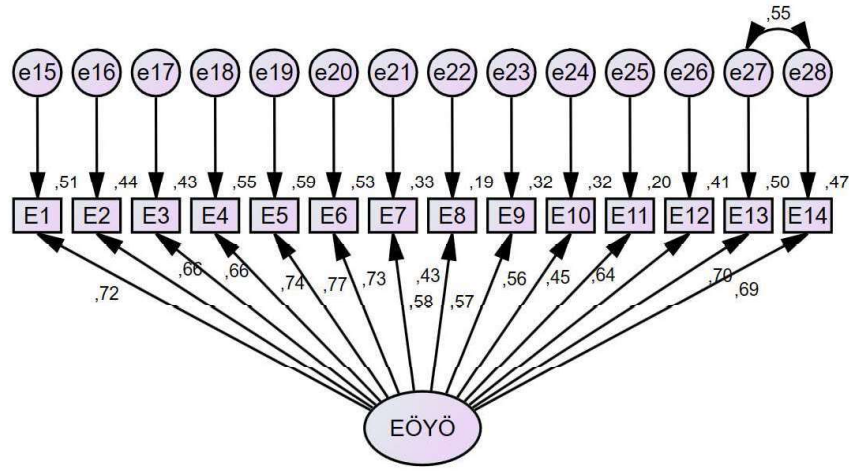
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu (Ek-1)

Katılımcı annelerin ve yenidoğanın tanıtıcı özelliklerinin yer aldığı 17 soruluk bir formdur. Annelerin tanıtıcı özellikleri; yaş, medeni durum, eğitim düzeyi gibi özellikleri belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Yenidoğanın tanıtıcı özellikleri; bebeğin doğum şekli ve bebeğin cinsiyetini belirlemeye yönelik sorulardır.

3.4.2. Emzirme Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu (EÖYÖ) (Ek-2)

Emzirme Öz Yeterlik Ölçeği (EÖYÖ), annelerin bebeklerini emzirip emziremeyeceğine ilişkin kendilerini ne kadar yeterli algıladıklarını değerlendirmektedir. Emziren annelerin öz yeterlik düzeylerini değerlendirmek amacıyla Dennis ve Faux (1999) tarafından geliştirilen ilk formu 33 maddelik olan ölçeğin daha sonra Dennis (2003) tarafından 14 maddelik kısa formu geliştirilmiştir. Dennis daha kolay uygulandığı ve öz-yeterliliği daha

doğru değerlendirdiği için kısa formun kullanımını önermektedir. Türk kültürüne uyarlaması Tokat ve ark. (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin orijinalinde belirlenen *Cronbach α* güvenilirlik katsayısı 0.96 iken Türkçe geçerlik güvenirlik çalışmasında belirlenen değer 0.86 olup bu değer yüksek güvenirliği ifade etmektedir. Emzirme Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu, tek faktör ve 14 maddeden oluşan 5’li likert tipi bir ölçektir (1= “Hiç emin değilim” ve 5= “Her zaman eminim”). Ölçekten alınabilecek puan en az 14, en fazla 70’dir. Ölçeğin kesme noktası yoktur ve puanın artması emzirme öz-yeterliliğinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin araştırmadaki *Cronbach α* güvenilirlik katsayısı 0.89 olarak hesaplanmıştır.

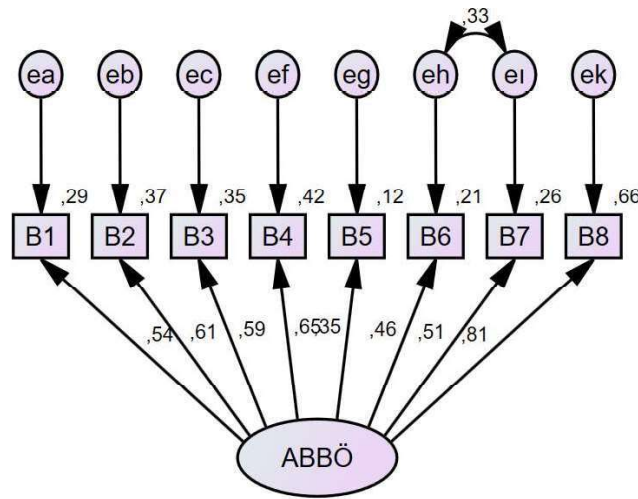

Şekil 3.1. Diyagram-1 EÖYÖ Ölçüm Modeli

Tek faktör ve 14 maddeden oluşan EÖYÖ Ölçüm modeli uyumu birinci düzey tek faktörlü Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle maximum likelihood hesaplama yöntemi kullanılmıştır. Ölçekte E13-E14 maddelerinin hata terimleri yüksek kovaryans göstermesi nedeni ile birleştirilmiştir. Ölçeğe ait uyum iyiliği değerleri incelendiğinde $\chi^2 /df = 4.46$, AGFI= 0.91, CFI = 0.92, GFI = 0.90, RMSA= 0.08, NFI= 0.91 değerlerini aldığı görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda uyum değerlerinin istendik düzeyde olduğu dolayısıyla ölçeğin orijinal halinin ölçüm modelinin doğrulandığı ve araştırma için ölçüm geçerliğinin sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (Şekil 3.1).

3.4.3. Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) (Mother-to-Infant Bonding Scale) (Ek-3)

Anne-bebek bağlanma ölçeği (ABBÖ) doğumdan sonraki ilk günden itibaren uygulanabilecek bir ölçek olup annenin bebeğine olan duyguları ile kurduğu bağ arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Anne-bebek bağlanma ölçeği, Taylor ve ark. (2005) tarafından geliştirilmiş ve çalışmada annelere ait *Cronbach α* katsayısı 0.71 olarak bulunmuştur. Türkçe geçerliliği Aydemir ve Alparslan (2016) tarafından yapılan ölçeğin doğumdan sonra bir gün içindeki *Cronbach α* güvenirlik katsayısı 0.695 ve doğumdan sonra 8-12 hafta içindeki değeri 0.683 olarak bulunmuştur. Anne-bebek bağlanma ölçeği 8 maddeden oluşan 4'lü likert tipi bir ölçektir (0= “Çok fazla” ve 3= “Hiç”). Dört seçenekten oluşan yanıtlar 0-3 arasında puanlanmakta, ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 24 olmaktadır. Olumlu ve olumsuz duygu ifadelerinden oluşan bu ölçekte 1.,4., ve 6. maddeler olumlu, 2.,3.,5.,7. ve 8. maddeler ise olumsuz olup ters olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin kesme noktası yoktur ve ölçekten alınan puanın artması anne-bebek arasındaki bağın sorunlu olduğunu göstermektedir. Ölçeğin araştırmadaki *Cronbach α* güvenirlik katsayısı 0.79 olarak hesaplanmıştır.

Şekil 3.2. Diyagram-2 ABBÖ Ölçüm Modeli

Tek faktör ve 8 maddeden oluşan ABBÖ Ölçüm modeli uyumu birinci düzey tek faktörlü DFA ile test edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle maximum likelihood hesaplama yöntemi kullanılmıştır. Ölçekte B6-B7 maddelerinin hata terimleri yüksek kovaryans göstermesi nedeni ile birleştirilmiştir. Ölçeğe ait uyum iyiliği değerleri

incelendiğinde $\chi^2 / df = 2.89$, AGFI= 0.90, CFI = 0.93, GFI = 0.94, RMSA= 0.08, NFI= 0.90 değerlerini aldığı görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda uyum değerlerinin istendik düzeyde olduğu dolayısıyla ölçeğin orijinal halinin ölçüm modelinin doğrulandığı ve araştırma için ölçüm geçerliğinin sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (Şekil 3.2).

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma verileri Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 26.0 ve AMOS 23 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmaya ait veri seti öncelikle eksik veri ve uç veri açısından incelenmiştir. Daha sonraki aşamada verilerin normal dağılım ve homojenite özellikleri incelenmiştir. Normal dağılım için değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerleri temel alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçüm araçlarının yapı geçerliği için DFA kullanılırken güvenirlik için ise *Cronbach α* güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler için sayı, ortalama ve yüzdelik dilimler kullanılmıştır. Değişkenlerin karşılaştırılmasında normal dağılım gösteren değişkenler için t testi ve Anova analizi (ileri test: Scheffe) gibi parametrik testler kullanılırken, normal dağılım koşullarının sağlanmadığı değişkenler için ise Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testi (ileri test: Bonferroni düzeltmesi) gibi nonparametrik istatistikler tercih edilmiştir. Değişkenler arası ilişkilerin incelenmesinde Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Tablo 3.1. Ölçüm Araçlarına İlişkin Normallik ve Güvenirlik Bulguları

Ölçüm Aracı	Madde Sayısı	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach α
Emzirme Öz Yeterlik Ölçeği	14	-.694	-.015	.89
Anne Bebek Bağlanma Ölçeği	8	1.060	.424	.79

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmış olan EÖYÖ ve ABBÖ'ye ilişkin normal dağılım incelemesi basıklık ve çarpıklık değerleri incelenerek kontrol edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre hem ölçek toplam puanları hem de ölçeklerin alt boyutlarında verilerin normal dağılım sergilediği görülmüştür. Ölçüm araçlarının güvenirliklerine Cronbach α hesaplanarak karar verilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçüm araçlarının her ikisinin de güvenirlik katsayıları yeterli düzeyde bulunmuştur.

3.6. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın etik kurul onayı, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Sağlık ve Spor Bilimleri Etik Kurulu’ndan alınmıştır (31 Ağustos 2022 Tarih ve 07-08/12 Sayı)(Ek-4). Ayrıca araştırmanın yapıldığı ilgili kurumdan gerekli izinler etik kurul iznini takiben alınmıştır (Ek-5). Araştırmaya katılacak annelere araştırmanın amacı anlatıldıktan sonra katılma ya da katılmama konusunda özgür olduklarının bilgisi verilmiş ve “gönüllülük ilkesi” ışığında aydınlatılmış onamları alınmıştır (Ek-6). Araştırmaya katılacak annelere, kişisel bilgilerinin başka kişi ve kurumlarla paylaşılmayacağı konusunda bilgilendirme yapılarak “gizlilik ilkesine” uyulmuştur. Ayrıca “zarar vermeme yarar sağlama” kuralını içeren, ‘‘yararlılık ilkesi’’ göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmada ölçeklerin kullanımı için yazarlarından e-posta yoluyla izin alınmıştır (Ek-7, Ek-8).

3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma tek merkezli olarak Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Mengücek Gazi Eğitim ve Araştırma Hastanesindeki yenidoğan yoğun bakımda bebekleri yatan annelerle yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları genellenemez.
- Örneklem grubunun küçük olması, verilerin öz bildirim ölçeklerine dayalı olması ve araştırmanın kesitsel olması en önemli kısıtlılıklarıdır.

4. BULGULAR

Annelerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı Tablo 4.1.'de verilmiştir. Araştırmaya katılan annelerin %55.3'ünün 29 yaş ve altında olduğu, %44.8'inin eğitim düzeyinin ilköğretim ve %90.8'inin çalışmadığı belirlenmiştir. %71'inin orta düzey geliri olduğu, %88.8'inin çekirdek aile tipinde yaşadığı, %92.1'inin istenilen bir gebelik geçirdiği, %42.7'sinin cinsiyet tercihinin kız bebek olduğu saptanmıştır. Babaların %69'unun 30 yaş ve üstünde olduğu, %40.1'inin eğitim düzeyinin ortaöğretim ve %37.5'i için bebek cinsiyet tercihinin fark etmediği belirlenmiştir.

Tablo 4.1. Annelerin Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Bulgularının Dağılımı (n=152)

Sosyodemografik Özellikler	n	%
Yaş		
29 ve altı	84	55.3
30 ve üstü	68	44.7
Anne Eğitim Düzeyi		
İlköğretim	68	44.8
Ortaöğretim	42	27.6
Yükseköğretim	42	27.6
Annenin Çalışma Durumu		
Çalışıyor	14	9.2
Çalışmıyor	138	90.8
Gelir Düzeyi		
Düşük	17	11.2
Orta	108	71.0
Yüksek	27	17.8
Aile Tipi		
Çekirdek	135	88.8
Geniş	17	11.2

Gebelik Tipi		
İstenen	140	92.1
İstenmeyen	12	7.9
Annenin Bebek Cinsiyet Tercihi		
Kız	65	42.7
Erkek	40	26.3
Fark etmez	47	31.0
Baba Yaşı		
29 ve altı	47	31.0
30 ve üstü	105	69.0
Baba Eğitim Düzeyi		
İlköğretim	47	31.0
Ortaöğretim	61	40.1
Yükseköğretim	44	28.9
Babanın Bebek Cinsiyet Tercihi		
Kız	48	31.5
Erkek	47	31.0
Fark etmez	57	37.5

Tablo 4.2.'de anne ve bebek özelliklerinin dağılımı verilmiştir. Annelerin %67.8'inin daha önce emzirme deneyiminin olduğu, emzirme eğitimi almayanların oranının ise %86.2 olduğu belirlenmiştir. %67.1'inin bebeğini ilk gün gördüğü, %46.7'sinin bebeğini 24.saatten sonra emzirdiği, %90.1'inin evde destek olacak kişiye sahip olduğu, %76.3'ünün sezaryen doğum yaptığı ve bebeklerin %54.6'sının cinsiyetinin erkek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2. Anne-Bebek Özelliklerine İlişkin Bulgularının Dağılımı (n=152)

Anne-Bebek Özellikleri	n	%
Annenin daha önce emzirme deneyimi		
Var	103	67.8
Yok	49	32.2
Annenin emzirme eğitimi alma durumu		
Var	21	13.8
Yok	131	86.2

Annenin bebeği ilk görme zamanı

İlk gün	102	67.1
İlk gün sonrası	50	32.9

Annenin bebeğe ilk süt verme zamanı

İlk 1 saat içinde	38	25.0
1.saatten sonra	27	17.8
12.saatten sonra	16	10.5
24.saatten sonra	71	46.7

Evde bebek bakımına destek alma durumu

Evet	137	90.1
Hayır	15	9.9

Doğum Şekli

Normal	36	23.7
Sezaryen	116	76.3

Bebeğin cinsiyeti

Kız	69	45.4
Erkek	83	54.6

Tablo 4.3.'de örneklemin EÖYÖ puanları 35-70 arasında değişmekte olup örneklem ortalaması 61.7 ± 7.5 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılmış olan diğer bir ölçüm aracı olan ABBÖ puanları ise 0-16 arasında değişmekte olup örneklem ortalaması 3.3 ± 2.1 'dir.

Tablo 4.3. Ölçüm Araçlarına İlişkin Ortalama Değerler

Ölçüm Aracı	n	Min.	Max.	Ortalama	S.s.
Emzirme Öz Yeterlik Ölçeği	152	35	70	61.7	7.5
Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği	152	0	16	3.3	2.1

Tablo 4.4. Anne Demografik Özelliklerine Göre EÖYÖ Puan Ortalamaları

Değişken	Kategori	n	Ort.	S.s.	Anlamlılık	Test
Yaş	29 ve altı	84	61.0	7.5	t: -1.153 p: 0.251	t test
	30 ve üstü	68	62.4	7.5		

Anne Eğitim Düzeyi	^a İlköğretim	68	63.8	7.7	F: 6.205 p: 0.003	**Anova
	^a Ortaöğretim	42	60.9	6.8		
	^b Yükseköğretim	42	58.9	6.7		
Annenin Çalışma Durumu	Çalışıyor	14	59.3	4.4	t: -1.251 p: 0.213	t test
	Çalışmıyor	138	61.9	7.7		
	Düşük	17	80.4			
*Gelir Düzeyi	Orta	108	75.2		x ² : 0.337 p: 0.845	Kruskal Wallis H
	Yüksek	27	79.2			
	Çekirdek	135	78.3			
*Aile Tipi	Geniş	17	62.0		z: -1.451 p: 0.147	MW-U
	İstenen	140	75.9			
*Gebelik tipi	İstenmeyen	12	82.4		z: -0.488 p: 0.625	MW-U
	Kız	65	62.6	7.1		
Annenin Bebek Cinsiyet Tercihi	Erkek	40	61.4	8.7	F: 0.882 p: 0.416	Anova
	Fark etmez	47	60.7	6.9		
	^b 29 ve altı	47	59.3	8.1		
Baba Yaşı	^a 30 ve üstü	105	62.8	6.9	t: -2.261 p: 0.009	t test
	^a İlköğretim	47	63.6	7.9		
	^a Ortaöğretim	61	61.9	6.5		
Baba Eğitim Düzeyi	^b Yükseköğretim	44	59.1	7.6	F: 4.442 p: 0.013	**Anova
	Kız	48	62.3	7.2		
	Erkek	47	62.0	7.2		
Babanın Bebek Cinsiyet Tercihi	Fark etmez	57	60.8	7.9	F: 0.988 p: 0.489	Anova

*Normal dağılım göstermediğinden ortalama sıralar verilmiştir; $a > b$; **İleri analiz: Scheffe

Eğitim durumu ilköğretim düzeyinde eğitime sahip annelerin EÖYÖ puan ortalamaları 63.8 ± 7.7 puan, ortaöğretim düzeyinde eğitime sahip annelerin 60.9 ± 6.8 puan ve son olarak yükseköğretim düzeyinde eğitime sahip annelerin 58.9 ± 6.7 puan olarak bulunmuştur. Gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Gruplar arasındaki farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe analizi sonucuna göre eğitim düzeyi ilköğretim ve ortaöğretim olan annelerin EÖYÖ puan ortalamalarının eğitim düzeyi yükseköğretim olan annelerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.4; F:6.205; $p < 0.05$).

Eşinin yaşı 30 ve üstünde olan annelerin EÖYÖ puan ortalamaları 62.8 ± 6.9 iken eşinin yaşı 29 ve altında olan annelerin puan ortalaması 59.3 ± 8.1 puan olarak bulunmuştur. Gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Eşinin yaşı 30 ve üzerinde olan annelerin EÖYÖ puan ortalamalarının eşinin yaşı 29 ve altında olan annelerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4.4; t: -2.261; $p < 0.05$).

Eşinin eğitim durumu ilköğretim düzeyinde eğitime sahip annelerin EÖYÖ puan ortalamaları 63.6 ± 7.9 puan, ortaöğretim düzeyinde eğitime sahip annelerin 61.9 ± 6.5 puan ve son olarak yükseköğretim düzeyinde eğitime sahip annelerin 59.1 ± 7.6 puan olarak bulunmuştur. Gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Gruplar arasındaki farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe analizi sonucuna göre eşinin eğitim düzeyi ilköğretim ve ortaöğretim olan annelerin EÖYÖ puan ortalamalarının eşinin eğitim düzeyi yükseköğretim olan annelerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.4; F:4.442; $p < 0.05$).

Araştırmanın diğer değişkenleri olan; anne yaşı, annenin çalışma durumu, gelir düzeyi, aile tipi, gebelik tipi, annenin bebek cinsiyet tercihi ve babanın bebek cinsiyet tercihi gibi değişkenlerin ise EÖYÖ puan ortalamaları ile ilişkili olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.4; $p > 0.05$).

Tablo 4.5. Anne Demografik Özelliklerine Göre ABBÖ Puan Ortalamaları

Değişken	Kategori	n	Ort.	S.s.	Anlamlılık	Test
*Yaş	29 ve altı	84	81.2		z: -1.497	MW-U
	30 ve üstü	68	70.7		p: 0.134	
*Anne Eğitim Düzeyi	İlköğretim	68	75.6		χ^2 :0.139	Kruskal Wallis H
	Ortaöğretim	42	78.6		p: 0.933	
	Yükseköğretim	42	75.8			
*Annenin Çalışma Durumu	Çalışıyor	14	70.2		z: -0.587	MW-U
	Çalışmıyor	138	77.1		p: 0.563	
	^a Düşük	17	97.7			
*Gelir Düzeyi	^b Orta	108	75.8		χ^2 :5.800	**Kruskal Wallis H
	^b Yüksek	27	65.9		p: 0.045	

*Aile Tipi	Çekirdek	135	75.1		z: -1.181	MW-U
	Geniş	17	88.1		p: 0.238	
*Gebelik tipi	İstenen	140	74.8		z:-1.671	MW-U
	İstenmeyen	12	96.4		p: 0.095	
Annenin bebek cinsiyet tercihi	Kız	65	3.2	1.7		Anova
	Erkek	40	3.3	1.8	F: 0.900	
	Fark etmez	47	3.6	1.4	p: 0.607	
Baba Yaş	29 ve altı	47	3.8	2.0	t:1.049	t test
	30 ve üstü	105	3.1	2.4	p: 0.296	
Baba Eğitim Düzeyi	İlköğretim	47	3.5	2.6		Anova
	Ortaöğretim	61	2.8	2.1	F:1.085	
	Yükseköğretim	44	3.8	3.3	p: 0.341	
*Babanın bebek cinsiyet tercihi	Kız	48	68.7			Kruskal Wallis H
	Erkek	47	73.7		x ² :4.326	
	Fark etmez	57	85.4		p: 0.120	

**Normal dağılım göstermediğinden ortalama sıralar verilmiştir; a>b; **Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır.*

Geliri düşük olan annelerin ABBÖ ortalama sırası 97.7, orta olan annelerin 75.8 ve yüksek olan annelerin ise 65.9 olarak bulunmuştur. Gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Farklılığın belirlenmesi amacıyla Bonferroni düzeltmesi yapılmış ve yeni anlamlılık düzeyi belirlenmiştir. Yapılan hesaplama göre gelir düzeyi düşük olan annelerin ABBÖ ortalama sıraları diğer gruplardan daha yüksektir (Tablo 4.5; p<0.05).

Araştırmanın diğer değişkenleri olan yaş, anne eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, aile tipi, gebelik tipi, annenin bebek cinsiyet tercihi, baba yaşı, baba eğitim düzeyi ve babanın bebek cinsiyet tercihi gibi değişkenlerin ise ABBÖ puan ortalamaları ile ilişkili olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.5; p> 0.05).

Tablo 4.6. Anne-Bebek Özelliklerine Göre EÖYÖ Puan Ortalamaları

Değişken	Kategori	n	Ort.	S.s.	Anlamlılık	Test
Annenin daha önce emzirme deneyimi	^a Var	103	62.9	7.5	t: 3.165	t test
	^b Yok	49	58.9	6.8	p: 0.001	

*Annenin emzirme eğitimi	Var	21	73.9		z: -0.296 p: 0.767	MW-U
	Yok	131	76.9			
Annenin bebeği ilk görme zamanı	İlk gün	102	61.3	7.5	t: -0.894 p: 0.373	t test
	İlk gün sonrası	50	62.4	7.5		
*Annenin bebeğe ilk süt verme zamanı	İlk bir saat	38	70.0		x ² :4.152 p: 0.245	Kruskal Wallis H
	1 saatten sonra	27	82.9			
	12 saatten sonra	16	93.6			
	24 saatten sonra	71	73.6			
*Evde bebek bakımına destek alma durumu	Evet	137	75.8		z: -0.600 p: 0.548	MW-U
	Hayır	15	82.9			
Doğum şekli	Normal	36	61.1	8.2	t: -0.507 p: 0.613	t test
	Sezaryen	116	61.8	7.3		
Bebeğin cinsiyeti	Kız	69	62.8	6.7	t: 1.780 p: 0.077	t test
	Erkek	83	60.7	8.0		

**Normal dağılım göstermediğinden ortalama sıralar verilmiştir; a>b*

Daha önce emzirme deneyimi olan annelerin EÖYÖ puan ortalamaları 62.9±7.5 puan ve emzirme deneyimi olmayan annelerin puan ortalamaları ise 58.9±6.8 olarak bulunmuştur. Gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Daha önce emzirme deneyimi olan annelerin emzirme öz yeterlik düzeyleri emzirmeyen annelere göre anlamlı derecede yüksektir (Tablo 4.6; t: 3.165; p< 0.05).

Araştırmanın diğer değişkenleri olan annenin emzirme eğitimi alma durumu, annenin bebeği ilk görme zamanı, annenin bebeğe ilk süt verme zamanı, annenin evde bebek bakımına destek verecek birilerine sahip olma durumu, doğum şekli ve bebeğin cinsiyeti gibi değişkenlerin ise EÖYÖ puan ortalamaları ile ilişkili olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.6; p> 0.05).

Tablo 4.7. Anne-Bebek Özelliklerine Göre ABBÖ Puan Ortalamaları

Değişken	Kategori	n	Ort.	S.s.	Anlamlılık	Test
Annenin daha önce emzirme deneyimi	Var	103	3.3	2.4	t: -0.247	t test
	Yok	49	3.4	2.2	p: 0.805	
*Annenin emzirme eğitimi	Var	21	67.6		z: -1.024	MW-U
	Yok	131	77.9		p: 0.306	
Annenin bebeği ilk görme zamanı	İlk gün	102	3.6	2.8	t: 1.469	t test
	İlk gün sonrası	50	2.7	2.2	p: 0.144	
	İlk bir saat	38	85.4			
*Annenin bebeğe ilk süt verme zamanı	1 saatten sonra	27	86.7		x ² :6.381	Kruskal Wallis H
	12 saatten sonra	16	78.5		p: 0.094	
	24 saatten sonra	71	67.4			
*Evde bebek bakımına destek alma durumu	Evet	137	62.8		z: -1.302	MW-U
	Hayır	15	78.0		p: 0.193	
Doğum şekli	Normal	36	3.5	3.8	t: 0.243	t test
	Sezaryen	116	3.3	3.6	p: 0.808	
Bebeğin cinsiyeti	Kız	69	2.9	2.7	t: -1.273	t test
	Erkek	83	3.7	2.6	p: 0.205	

*Normal dağılım göstermediğinden ortalama sıralar verilmiştir.

Anne bebek özelliklerine göre ABBÖ puan ortalamaları çeşitli değişkenler açısından incelenmiş ancak ele alınan değişkenlerden annenin daha önce emzirme deneyimi, annenin emzirme eğitimi alma durumu, annenin bebeği ilk görme zamanı, annenin bebeğe ilk süt verme zamanı, annenin evde bebek bakımına destek verecek birilerine sahip olma durumu, doğum şekli ve bebeğin cinsiyeti gibi değişkenlerin ABBÖ puan ortalamaları ile ilişkili olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.7; $p > 0.05$).

Tablo 4.8. EÖYÖ ve ABBÖ İlişkisi

Ölçüm Aracı	n	1	2
1. Emzirme Öz Yeterlik ölçeği	152	1	
2. Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği	152	r= -0.203 (p= 0.012)	1

Annelerin emzirme öz yeterliği ile anne bebek bağlanma ilişkisi incelendiğinde bu iki değişken arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin olduğu görülmüştür ($r = -0.203$; $r^2 = 0.04$; $p < 0.05$). Annelerin EÖYÖ puan ortalamaları arttıkça ABBÖ puan ortalamaları azalmaktadır. Anne-bebek bağlanma ölçeğinde puan azaldıkça bağlanma düzeyi yükselmektedir (Tablo 4.8).

5. TARTIŞMA

Annelerin, bebekleri yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatarken sağlık durumu hakkındaki belirsizlikler, annelik rollerinin engellenmesine ve etkilenmesine, emzirmenin kesintiye uğramasına ve anne-bebek bağlanmasının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır (Küçüköğlu ve ark., 2015). Literatürde annelerin emzirme öz yeterliliği ve anne-bebek bağlanmasının birlikte veya ayrı ayrı başka değişkenlerle ilişkisinin incelendiği çalışmalar mevcuttur (Işık ve ark., 2018; Kırca ve Savaşer, 2017). Ancak bebeği yenidoğan yoğun bakımda yatan annelerin emzirme öz-yeterliliği ile anne-bebek bağlanma düzeylerinin ilişkisinin incelendiği çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bölümde, bebeği yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatan annelerin emzirme öz yeterlilikleri ve anne-bebek bağlanma düzeylerinin ilişkisini inceleyen araştırmanın bulguları konu ile ilişkili literatür bilgileri doğrultusunda tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Yapılan çalışmada annelerin EÖYÖ puan ortalaması 61.7 ± 7.5 olarak bulunmuştur (Tablo 4.3). Ölçekten alınabilecek en yüksek ve en düşük puanlar dikkate alındığında bulunan bu puan ortalamasının yüksek olduğu ifade edilebilir. Literatür incelendiğinde araştırma sonucu ile benzerlik gösteren çalışmaların olduğu görülmektedir (Amanak ve ark., 2020; Aslan ve Ege, 2016; İnce ve ark., 2017). Aslan ve Ege (2016) çalışmasında annelerin emzirme öz yeterlik ölçeğinden aldıkları ortalama puan 58.92 ± 7.61 olarak saptanmıştır. Yine benzer bir çalışma olan İnce ve ark. (2017) tarafından yapılan çalışmada, anneler emzirme öz yeterlik ölçeğinden ortalama 57.16 ± 6.92 puan aldıkları belirlenmiştir. Amanak ve ark. (2020) tarafından yapılan çalışmada annelerin emzirme öz yeterlik ölçeğinden ortalama 59.45 ± 6.21 puan aldıkları belirlenmiştir. Emzirme öz yeterlik düzeyinin yüksek olmasının nedeni, annelerin bebekleri taburcu olmadan önce bakımlarına aktif olarak katılmaları ve yenidoğan yoğun bakımda rutin olarak sunulan emzirme danışmanlığından faydalanmalarıyla ilişkilendirilebilir. Annelerin, bebeklerine yenidoğan yoğun bakımda yatarken daha fazla fiziksel ve duygusal destek sağlamaları, emzirme sürecinin daha etkili ve memnuniyet verici olmasına yardımcı olabilir.

Yapılan araştırmada annelerin ABBÖ puan ortalaması 3.3 ± 2.1 'dir (Tablo 4.3). Ölçekten alınabilecek en yüksek ve en düşük puanlar dikkate alındığında bulunan bu puan ortalamasının düşük olduğu ifade edilebilir. Ancak anne-bebek bağlanma ölçeğinde puan azaldıkça bağlanma düzeyi artmaktadır. Literatür incelendiğinde anne-bebek bağlanma düzeyinin yüksek bulunduğu araştırma sonucu ile benzerlik gösteren çalışmaların olduğu görölmektedir (Dağlar ve Nur, 2018; Kurnaz, 2021). Dağlar ve Nur (2018) yaptıkları çalışmada anne bebek bağlanma ölçeğinden ortalama 1.2 ± 1.5 puan alındığını belirlemişlerdir. Kurnaz (2021) tarafından yapılan çalışmada da anne bebek bağlanma ölçeğinden ortalama 0.71 ± 1.29 puan alındığı saptanmıştır. Anneler hamilelik sürecinde bebekleriyle etkileşim halinde oldukça yoğun duygusal deneyimler yaşarlar ve bebekleriyle bir bağ kurmaya başlarlar. Bu duygusal bağ, doğum sonrası dönemde de devam eder ve annelerin bebeklerine karşı duyarlılık gösterme ve onlarla bağ kurma eğilimlerini artırır (Eyüpoğlu, 2020). Anne-bebek bağlanma ölçeğindeki maddelerinde, annelerin bebeklerine karşı hissettikleri duygulara ilişkin olması bağlanma düzeylerinin yüksek çıkmasına neden olduğu şeklinde açıklanabilir.

Yapılan araştırmada EÖYÖ puan ortalaması ile anne yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.4; $p > 0.05$). Literatüre bakıldığında araştırmaya benzer şekilde Gültekin (2019) tarafından yapılan çalışmada EÖYÖ puan ortalamasının annenin yaşı ile arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Araştırmanın aksine anne yaşının yüksek olmasının EÖYÖ puan ortalamalarını arttırdığı çalışmalara da rastlanmıştır (Evcili ve Kaya, 2019; Konukoğlu ve Pasinlioğlu, 2021). Literatürde farklı sonuçların görölmesinin nedeni olarak çalışmaların yapıldığı örneklem gruplarının sosyodemografik özelliklerinin farklılığından kaynaklandığı düşünölmektedir.

Araştırmada eğitim durumu ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde olan annelerin emzirme öz yeterlik puan ortalaması, yükseköğretim düzeyinde olan annelere göre daha yüksek bulunmuştur (Tablo 4.4; $p < 0.05$). Literatür incelendiğinde yapılan araştırmadan farklı sonuçlarla karşılaşılmıştır. Yapılan çalışmalarda eğitim düzeyi yükseköğretim olan annelerin emzirme öz yeterlik puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Baysal ve ark., 2014; Dennis, 2002; Tokat ve Okumuş, 2013). Araştırmada literatürden farklı sonuçların çıkması eğitim seviyesi diğer gruplara oranla düşük olan annelerin erken

yaşıta evlenme ve çocuk sahibi olma ihtimallerini, bu nedenle daha fazla emzirme deneyimi yaşadığı ve bu durumun emzirme özyeterlilik puan ortalamalarını etkilediği düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada EÖYÖ puan ortalaması ile annenin çalışma durumu değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.4; $p > 0.05$). Literatüre bakıldığında benzer şekilde annenin çalışma durumu EÖYÖ puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (Gültekin, 2019). Literatürle uyumlu sonuçların çıkması annelerin iş hayatıyla emzirme arasında denge kurabildikleri bu yüzden emzirme öz yeterliliklerinin çalışma durumundan etkilenmediği şeklinde yorumlanabilir.

Yapılan araştırmada EÖYÖ puan ortalaması ile ailenin gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.4; $p > 0.05$). Araştırmaya benzer sonuç olarak literatürde Evcili ve Kaya (2019)'nın yaptığı çalışmada gelir düzeyinin EÖYÖ puan ortalaması ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Araştırmanın aksine gelir düzeyinin artmasının EÖYÖ puan ortalamalarını arttırdığı çalışmalar literatürde bulunmaktadır (Baysal ve ark., 2014; Konukoğlu ve Pasinlioğlu, 2021; Tokat ve Okumuş, 2013). Literatürde farklı sonuçların görülmesinin nedeni olarak gelir düzeyi algısının bireyden bireye farklılık gösterebileceğini ve tek bir genelleme yapılamayacağını göstermektedir. Bu durum emzirme öz yeterliliğini etkileyen çeşitli faktörlerin mevcudiyetini ve ilişkinin tek boyutlu olmadığını düşündürmektedir.

Yapılan araştırmada EÖYÖ puan ortalaması ile aile tipi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.4; $p > 0.05$). Araştırma sonuçlarına benzer şekilde literatürde; aile tipinin, EÖYÖ puan ortalamalarını etkilemediği çalışmalara rastlanmıştır (Gültekin, 2019; Konukoğlu ve Pasinlioğlu, 2021). Sonucun toplumumuzda yaygın olan çekirdek aile yapısı ve benzer aile tiplerine sahip bireylerin emzirme konusundaki benzer davranışları sergilemesine bağlı olduğu düşünülebilir.

Yapılan araştırmada EÖYÖ puan ortalaması ile gebelik tipi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (Tablo 4.4; $p > 0.05$). Akkoyun ve Arslan (2016) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde EÖYÖ puan ortalaması ile gebelik tipi

arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu sonuçlar, gebelik tipinin emzirme öz yeterliliği üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığını göstermektedir. TNSA 2018 raporuna göre, emzirmeye doğumdan sonraki ilk bir saat içinde başlanma oranı %71'tir (TNSA, 2018). Bunun sonucunda ülkemizde yaygın emzirme davranışının olduğunu ve gebelik tipinin istenilen veya istenilmeyen olmasının emzirme öz yeterliliği üzerindeki etkisinin azalmasına neden olduğunu düşündürmektedir.

Yapılan araştırmada EÖYÖ puan ortalaması ile bebek cinsiyet tercihleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.4; $p > 0.05$). Araştırmaya benzer şekilde Konukoğlu ve Pasinlioğlu (2021) tarafından yapılan çalışmada da bebeğin cinsiyetinin EÖYÖ puan ortalamasını etkilemediği bulunmuştur. Doğum sonrası annelerin kendini iyi hissetmesinde bebeğin cinsiyeti etkili bir faktör değildir (Koyun ve Demir, 2013). Emzirme öz yeterliliğini etkileyen olumlu psikolojik tepkilerin, bebek cinsiyet tercihinin bağlı gelişmemesinden kaynaklı EÖYÖ puanlarının etkilenmediği düşünülmektedir.

Araştırmada eşinin yaşı 30 ve üzerinde olan annelerin emzirme öz yeterlik ölçeği puan ortalaması, eşinin yaşı 29 ve altında olan annelerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4.4; $p < 0.05$). Literatür incelendiğinde Gıynaş (2017) tarafından yapılan çalışmada 40 ve üzeri yaş grubundaki babaların EÖYÖ puan ortalaması diğer babaların puan ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Babaların yaşının yüksek olması genellikle daha fazla yaşam deneyimine sahip oldukları anlamına gelir. Bu deneyimlerinin de, eşlerinin emzirmeye başlamalarında ve devam ettirmelerinde daha destekleyici ve teşvik edici davranışlarında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada eşinin eğitim durumu ilköğretim ve ortaöğretim olan annelerin emzirme öz yeterlik puan ortalaması eşinin eğitim düzeyi yükseköğretim olan annelerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.4; $p < 0.05$). Literatür incelendiğinde araştırmadan farklı olarak Balsak (2018) tarafından yapılan çalışmada babaların eğitim durumlarının EÖYÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı belirlenmiştir. Işık (2020) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise eğitim durumu üniversite ve üzeri eşi sahip annelerin EÖYÖ puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürden farklı sonuçlara

rastlanılmasının nedeni olarak çalışmaların farklı zaman dilimlerinde farklı örneklem grupları ile yapılmış olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Daha önce emzirme deneyimi olan annelerin EÖYÖ puan ortalaması emzirme deneyimi olmayan annelere göre anlamlı derecede yüksektir (Tablo 4.6; $p<0.05$). Emzirme öz yeterlik algısı, annenin geçmiş doğumlarında yaşadığı emzirme becerisinden olumlu yönde etkilenmektedir (Dennis, 1999). Literatürde araştırmaya benzer sonuçların olduğu emzirme deneyimi olan annelerin emzirme öz yeterlik ölçeği puan ortalamaları emzirme deneyimi olmayan annelere göre yüksek çıktığı çalışmalar bulunmaktadır (Aydın ve Aba, 2019; Johari ve Hamid, 2021). Emzirme deneyiminin, çocuk sayısı ile doğru orantılı olarak arttığına dair literatür incelendiğinde, Ergezen ve arkadaşlarının (2021) yaptıkları çalışmada annelerin çocuk sayısı ile emzirme öz yeterlik ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir (Ergezen ve ark., 2021). Emzirme deneyimi olan annelerin ve çocuk sayısı ile birlikte emzirme öz yeterlik düzeylerinin artması, annelerin emzirme becerilerini ve öz yeterlik algısını olumlu yönde etkilediğini ve bu konuda destekleyici bir rol oynadığını göstermektedir.

Araştırmada annenin emzirme eğitimi alma durumu ile EÖYÖ puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.6; $p>0.05$). Araştırma sonuçları, annenin emzirme eğitimi alma durumu ile EÖYÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulamamış olsa da, literatürde yapılan diğer çalışmalar emzirme eğitiminin emzirme öz-yeterlilik algısını olumlu yönde etkilediğini ve dolayısıyla EÖYÖ puanlarını artırabileceğini göstermiştir (İnce ve ark., 2017; Khorshidifard ve ark., 2017). Örneğin; İnce ve ark. (2017) yaptıkları çalışmada annenin emzirme eğitimi almış olmasının EÖYÖ puan ortalamasını olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Aynı şekilde Khorshidifard ve ark. (2017) yaptıkları çalışmada eğitim sonrasında öz-yeterliliğin anlamlı bir şekilde artması, eğitimin öz yeterlik düzeyi üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğunu göstermişlerdir. Emzirme eğitimlerinin, annelerin daha fazla bilgi ve beceri edinerek emzirme öz-yeterlilik algısını geliştirmede ve emzirme başarısını artırmada etkili olduğu literatürde de belirtilmektedir (Esencan ve ark., 2016). Literatürde bu kadar farklı sonuçlara rastlanılmasının nedeni olarak çalışmaların farklı zaman dilimlerinde farklı örneklem grupları ile yapılmış olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada annenin bebeği ilk görme zamanı ile EÖYÖ puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.6; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde araştırmaya benzer sonucun olduğu çalışmaya rastlanmıştır (Fata, 2014). Fata (2014) tarafından yapılan çalışmada annelerin bebeklerine ilk dokunma zamanları ile EÖYÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bebeği ilk görme zamanı, annelerin emzirme öz yeterliliğini etkileyebilir çünkü doğrudan fiziksel etkileşimlerin olmadığı durumlarda emzirme süreci daha sonraki aşamalarda gelişebilir ve bu süreçte annelerin destek alması, eğitim alması gibi faktörlerin daha etkili olabileceği düşünülebilir.

Annenin bebeğe ilk süt verme zamanının emzirme öz yeterlilik düzeyini etkilemediği belirlenmiştir (Tablo 4.6; $p > 0.05$). WHO (2011) emzirmenin başarılı bir şekilde devam edebilmesi için ilk bir saatte bebeğin emzirilmesini önermektedir. Literatür incelendiğinde araştırmanın aksine bu öneriyi destekleyen annelerin doğum sonu bebeğe ilk süt verme zamanının ilk bir saat içinde gerçekleştirilmesinin EÖYÖ puan ortalamasını arttırdığı çalışmalar bulunmaktadır (Cantürk ve Kostak, 2020; Turan ve Bozkurt, 2020). Araştırma sonuçlarının literatürden farklı çıkmasının nedeni olarak yüksek riskli yenidoğanların doğum sonrası emzirilmeden anneden ayrılması nedeniyle araştırmaya katılan ilk bir saatte bebeğini emzirebilen anne sayısının azalmasının emzirme başarısındaki olumlu etkinin incelenmesinde farklı sonuçlara neden olabileceği düşünülebilir.

Annenin evde bebek bakımına destek alma durumu ile EÖYÖ puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.6; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde çeşitli çalışmalarda araştırmaya paralel olarak bebek bakımında yardım alma ile EÖYÖ puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (Aslan ve Ege, 2016; Çınar ve ark., 2023; Turan ve Bozkurt, 2020). Bizim toplumumuzda çekirdek aile tipinin yaygın olması ve toplumsal normlar ve beklentilerin annenin tek başına bebek bakımını üstlenmesine neden olabilmektedir. Bunun sonucunda da annelerin evde bebek bakımında destek almalarının emzirme öz yeterlilik düzeyine etkisinin bulunmamasının nedeni olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada doğum şeklinin, EÖYÖ puan ortalamasını etkilemediği belirlenmiştir (Tablo 4.6; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde sonuçlarımıza benzer şekilde Çalış (2019)

tarafından yapılan çalışmada EÖYÖ puan ortalamalarının annenin doğum şekli ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan anneler üzerine Küçüköglü ve ark. (2014) yaptığı çalışmada sezaryen doğum oranının EÖYÖ puan ortalaması ile arasında fark olmadığı saptanmıştır. Her annenin doğum deneyimi ve sonrasındaki destek sistemleri farklıdır. Dolayısıyla, doğum şeklinin emzirme öz yeterliliği üzerindeki etkisinin bireysel ve değişken olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmada bebeğin cinsiyet değişkeni ile EÖYÖ puan ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 4.6; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde Gözüyeşil ve ark. (2020) tarafından yapılan çalışmada bebeğin cinsiyetinin EÖYÖ puan ortalamasına etkisinin olmadığı bulunmuştur. Bu sonuçlar, mevcut araştırmanın bulgularıyla uyumlu bir şekilde örneklem grubunda cinsiyet ayrımcılığı veya cinsiyete bağlı beklentilere rastlanmamış olmaması bebeğin cinsiyetinin emzirme öz yeterliliğini etkileyen bir faktör olmadığını düşündürülebilir.

Araştırmada annenin yaşı ile ABBÖ puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.5; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde yapılan araştırmaya benzer şekilde anne-bebek bağlanma düzeyinin annenin yaşı ile ilişkisinin olmadığı çalışma görülmektedir (Engin ve Ayyıldız, 2021). Araştırmanın yapıldığı toplumun veya kültürün emzirme ve anne-bebek ilişkilerine yönelik tutumları, annenin yaşının etkisini değiştirebildiğini düşündürmektedir.

Araştırmada annenin eğitim düzeyi ile ABBÖ puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.5; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde yapılan çalışmanın aksine eğitim düzeyinin üniversite ve üzerinde olmasının anne bebek bağlanma düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturduğu belirlenmiştir (Kurnaz, 2021). Eğitim düzeyi ilköğretim mezunu olanların sorunlarla baş etmede güçlük yaşadıkları ve daha kaygılı oldukları, eğitim seviyesi yükseldikçe problem çözme ve mücadele etme konusunda daha başarılı oldukları çalışmalar sonucu ortaya konmuştur (Yahşi ve Bayraktar, 2016). Araştırmada literatürden farklı sonuç bulunmasının nedeni bağlanmanın sadece bilgi düzeyiyle değil kişinin anne olma konusunda deneyimi, becerileri ve destekleyici bir çevreye sahip olmak gibi faktörlerin etkisinin olduğunu düşündürmektedir. Araştırmada anneler düşük eğitim düzeyine sahip olmalarına rağmen

ABBÖ puanlarının yüksek olması güçlü ve sağlıklı bir anne-bebek bağlanması geliştirebildiklerini göstermektedir.

Araştırmada annenin çalışma durumu ile ABBÖ puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.5; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde araştırmaya paralel olarak annenin çalışma durumunun bağlanmayı etkilemediği sonuçların olduğu çalışmalar görülmektedir (Kurnaz, 2021; Tonkuş ve Muslu, 2021). Bağlanma süreci çok boyutlu ve birden fazla faktörün etkileşimi ile şekillenmektedir. Ebeveynin duyarlılığı, çocuğun ihtiyaçlarına ne kadar hızlı ve uygun şekilde yanıt verdiği, bağlanmanın güvenli mi yoksa güvensiz mi olacağını belirler (Ainsworth, 1979; Tamis-LeMonda ve Baumwell, 2011). Bu yüzden annenin çalışıyor olmasının bağlanma sürecini olumsuz etkilemediği ancak annenin bebeğiyle olan etkileşimlerinin kalitesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada gelir düzeyi düşük olan annelerin ABBÖ ortalama sıraları diğer gelir gruplarından daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 4.5; $p < 0.05$). Anne bebek bağlanma ölçeği puan arttıkça bağlanma sorunlarının arttığı şeklinde yorumlandığından, gelir düzeyi düşük olan annelerin diğer gruplara göre daha fazla bağlanma sorunları gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmaya benzer şekilde Aydemir ve Alparslan (2016) tarafından yapılan çalışmada gelir düzeyi düşük olan annelerin diğer gruplara göre daha fazla bağlanma sorunları gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmada bulunan sonucun aksine literatürde ekonomik durumun ABBÖ puanı ile ilişkili olmadığını gösteren çalışmalara rastlanmıştır (Erten ve ark., 2022; Örün ve ark., 2013). Araştırma sonucundan farklı ABBÖ puan ortalamalarının gelir düzeyi diğer gruplara göre daha düşük olan grupta anlamlı derecede düşük çıktığı çalışmada görülmüştür (Turhal, 2019). Düşük sosyoekonomik durum, günlük stres seviyelerini artırması ve ruhsal sorunlarını tetiklemesi nedeniyle anne-bebek etkileşimini olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir (Letourneau ve ark., 2013). Yapılan araştırmada gelir düzeyi düşük olan grubun bağlanma sorunu göstermesinin sebebinin bu olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada aile tipinin, ABBÖ puan ortalamasını etkilemediği belirlenmiştir (Tablo 4.5; $p > 0.05$). Yapılan araştırmaya paralel olarak literatürde aile tipinin, anne bebek bağlanma düzeyi ile istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmadığını gösteren çalışmanın (Kurnaz, 2021) yanı sıra aksi yönde aile tipinin anne bebek bağlanma düzeyi ile istatistiksel olarak

anlamli farklılık oluşturduğunu gösteren çalışmada mevcuttur (Engin ve Ayyıldız, 2021). Aile yapısı ve tipi, kültürel ve toplumsal faktörlerden etkilenir. Bu faktörler, bağlanma düzeyi ile aile tipi arasındaki ilişkiyi belirleyebilir. Farklı kültürlerde veya toplumlarda aile tipinin bağlanma düzeyi üzerindeki etkisi farklılık gösterebilir.

Araştırmada gebelik tipi ile ABBÖ puan ortalaması arasında anlamli bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.5; $p > 0.05$). Literatürde yapılan araştırmanın aksine gebeliğin planlı olmasının anne bebek bağlanma düzeyini yükselttiği çalışmalar g r lmektedir (Engin ve Ayyıldız, 2021; Kurnaz, 2021). Gebeliğin planlı olmasının, annelik duygusunu daha çok tatmak istemelerinden kaynaklandığı için bağlanma düzeylerinin yüksek çıkması beklenen bir sonuçtur. Araştırmada istenilen gebelik sayısının yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamli bir fark bulunmamasının nedeni doğum sonrası bebekleri yenidoğan yoğun bakıma yatan annelerin bu değişkeninin değerlendirilmesinden etkilenmediğini d ş nd rmektedir.

Araştırmada bebek cinsiyet tercihi ile ABBÖ puan ortalaması arasında anlamli bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.5; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde araştırmaya benzer olarak bebek cinsiyet tercihinin, ABBÖ puan ortalaması ile istatistiksel olarak anlamli farklılığın olmadığı belirlenmiştir ( ilesiz, 2021). Anne ve babaların bebeğin cinsiyeti konusundaki tercihleri genellikle sosyal ve kültürel etkenlere bağlıdır ancak bağlanma düzeyi daha çok bebeğin bakımı ve ihtiyaçlarına verilen duygusal yanıt ile şekillenir. Bu nedenle bebeğin cinsiyet tercihiyle bağlanma düzeyi arasında doğrudan bir ilişki bulunmadığı d ş n lmektedir.

Yapılan araştırmada babanın yaşı ile ABBÖ puan ortalaması arasında anlamli bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.5; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde babanın yaşının, ABBÖ puan ortalaması ile anlamli bir farklılık olmadığı benzer çalışmaya rastlanmıştır (Suzan, 2023). Genellikle anne ile bebek arasındaki oluşmuş ve oluşacak bağın daha fazla zaman geçirme ve etkileşimle şekillendiği düşünülürse, babanın yaşının bu bağı etkileme olasılığının daha düşük olduğu görülebilmektedir.

Yapılan araştırmada babanın eğitim düzeyinin, ABBÖ puan ortalaması ile karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamli bir fark bulunmadığı saptanmıştır (Tablo 4.5; $p > 0.05$). Yapılan araştırmanın aksine literatüre bakıldığında Dagla ve ark.

(2023) yaptıkları çalışmada babaların eğitim düzeylerinin yükseköğretim mezunu olanların bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmada farklı sonuç bulunması, eğitim seviyesi ile bağlantılı olarak değişen toplumsal normlar veya beklentilerin etkilerinden kaynaklanmış olabilir.

Yapılan araştırmada ABBÖ puan ortalamasının, annenin emzirme deneyimi ile istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı saptanmıştır (Tablo 4.7; $p > 0.05$). Araştırmaya benzer sonuç olarak literatürde annenin ilk bebeği olmasına bağlı daha önce emzirme deneyimi yaşamamasının, bağlanmayı etkilemediğini gösteren çalışma bulunmaktadır (Çankaya ve ark., 2017). Bu sonuçlar, annenin emzirme deneyiminin bağlanma düzeyi üzerinde belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir. Anne-bebek bağlanması, sadece emzirme ile değil; aynı zamanda fiziksel temas, duygusal destek ve iletişim gibi birçok faktörle şekillenir. Dolayısıyla, annenin emzirme deneyimi veya daha önceki doğumlarının etkileri, bağlanma sürecinde belirleyici olmaktan ziyade, diğer faktörlerle birlikte değerlendirilmelidir.

Yapılan araştırmada ABBÖ puan ortalaması ile annenin emzirme eğitimi alma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.7; $p > 0.05$). Araştırmanın aksine literatürde Engin ve Ayyıldız (2021) tarafından yapılan bir çalışmada, bağlanmanın doğum öncesi eğitim alan annelerde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Literatürden farklı sonuç çıkmasının nedeni araştırma grubunun sosyal ve kültürel farklılığından kaynaklandığı için olduğu düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada ABBÖ puan ortalamasının, annenin bebeği ilk görme zamanı ile istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı saptanmıştır (Tablo 4.7; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde yapılan araştırmanın aksine bağlanmayı olumlu yönde etkileyen etmenlerden biri olan bebeğini ilk görme zamanının erken olması ile bağlanmanın arasındaki fark önemli bulunmuştur (Çakır ve Alparslan, 2018). Bebeklerin sağlık sorunları nedeniyle yenidoğan yoğun bakıma yatması annelerin bebeklerini kucaklarına alma sürelerini uzatmakta bu durum da bağlanmayı olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Yılmaz ve Kostak, 2021). Yapılan araştırmada bebeğin yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatıyor olmasına rağmen bağlanmanın olumsuz yönde etkilenmemesinin nedeni bebeğini ilk gün gören annelerin oranının yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Yapılan araştırmada ABBÖ puan ortalamasının, annenin bebeğe ilk süt verme zamanı ile istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı saptanmıştır (Tablo 4.7; $p > 0.05$). Araştırmaya paralel olarak bebeklerin ilk emzirilme zamanının bağlanma düzeyini etkilemediği görölmektedir (Tonkuş ve Muslu, 2021). Annenin bebeğini erken dönemde emzirmesi, bebeğine dokunması, kucaklaması, göz teması kurması, konuşması, sevmesi, okşaması, öpmesi, bakımına katılması annenin bebeğe bağlanmasını olumlu etkileyen davranışlar olduğu bilinmektedir (Aydemir ve Alparslan, 2016). Araştırmada bebeğe ilk süt verme zamanının istatistiksel olarak farklılık oluşturmamasının nedeni, anne ve bebek arasındaki ayrılık sürecinin kısa sürmesi, araştırmanın yapıldığı hastanenin bebek dostu bir hastane olması ve emzirmenin desteklenmesiyle negatif yönde etkilenme olmadığı düşünölmektedir.

Yapılan araştırmada ABBÖ puan ortalamasının, anneye evde bebek bakımına destek olacak kişilerin varlığı ile istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı saptanmıştır (Tablo 4.7; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde yapılan araştırmanın aksine sosyal desteğin bağlanmayı arttırdığını gösteren çalışma bulunmaktadır (Alan ve Ege, 2013). Annenin doğumdan sonraki sürece uyumunda sosyal desteğin yeterli olması bağlanmayı ve annelik rolünün kazanımını olumlu yönde etkilemektedir (Bilgin ve Alpar, 2018). Araştırmada literatürden farklı sonucun çıkması çekirdek aile tipinin sayısının çok olmasına bağlı evde bebek bakımına devamlı destek olacak kişinin olmaması değerlendirilmenin etkilendiğini düşöndürmektedir.

Yapılan araştırmada ABBÖ puan ortalamasının, doğum şekli ile istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı saptanmıştır (Tablo 4.7; $p > 0.05$). Literatür incelendiğinde yapılan araştırmanın aksine vajinal doğum yapan annelerin bağlanma düzeyleri sezaryen doğum yapan annelerden yüksek bulunmuştur (Hergüner ve ark., 2014). Araştırmada literatürden farklı sonuç bulunmasının nedeni yenidoğanların riskli durumunda tercih edilen sezeryan doğumun bebeğin anne ile ten tene temasının ve emzirmesinin erken dönemde başlatılamamasından kaynaklandığı için olduğu düşünölebilir.

Yapılan araştırmada, ABBÖ puan ortalamasının bebeğin cinsiyeti ile istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.7; $p > 0.05$). Literatürde araştırma sonucuna paralel sonucun çıktığı sistematik bir incelemede bebeğin cinsiyetinin anne-bebek bağlanma kalitesiyle bir ilişkisinin olmadığı belirlenmiştir (Tichelman ve ark.,

2019). Bu sonuçlar, anne-bebek bağlanmasının bebeğin cinsiyetinden ziyade, anne ve bebeğin birbirlerine olan duygusal tepkileri, etkileşim tarzları ve annenin güven duygusu oluşturma yeteneğine bağlı olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Yapılan araştırmada annelerin emzirme öz yeterliliği ile anne-bebek bağlanma düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur ($r = -0.203$; $p < 0.05$). Araştırmadaki bulgular annelerin emzirme öz yeterliliklerinin artmasıyla anne-bebek bağlanma düzeylerinin de arttığını göstermektedir (Tablo 4.8). Literatür incelendiğinde, Odabaşı (2018) tarafından yapılan çalışmada prenatal bağlanma ile prenatal emzirme öz yeterliliği arasında pozitif bir ilişki olduğu, gebelerin bağlanma düzeyleri arttıkça, prenatal emzirme öz yeterliliklerinin de arttığı bulunmuştur. Ancak Akyüz (2017) tarafından yapılan çalışmada maternal bağlanma düzeyinin artmasıyla emzirme öz yeterliliğinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine literatürde farklı olarak Polat (2022) tarafından yapılan çalışmada emzirme öz yeterlilik ile anne-bebek bağlanması arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgular, annelerin emzirme öz yeterliliği ile anne-bebek bağlanması arasında ilişki olduğunu vurgulamaktadır ve anne-bebek ilişkisini etkileyen çeşitli faktörlere bağlı sonuçların olduğunu göstermektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde bebeği yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatan annelerin emzirme öz yeterlilikleri ve anne-bebek bağlanma düzeylerinin ilişkisinin incelendiği bu çalışmanın bulgularına dayanarak elde edilen sonuçlar ve öneriler sunulmuştur.

- Eğitim düzeyi ilköğretim ve ortaöğretim olan annelerin EÖYÖ puan ortalamalarının eğitim düzeyi yükseköğretim olan annelerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlendi ($p < 0.05$).
- Eşinin yaşı 30 ve üzerinde olan annelerin EÖYÖ puan ortalamaları eşinin yaşı 29 ve altında olan annelerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptandı ($p < 0.05$).
- Eşinin eğitim düzeyi ilköğretim ve ortaöğretim olan annelerin EÖYÖ puan ortalamalarının eşinin eğitim düzeyi yükseköğretim olan annelerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlendi ($p < 0.05$).
- Gelir düzeyi düşük olan annelerin ABBÖ ortalama sıraları gelir düzeyi orta ve yüksek olan gruplardan daha yüksek olduğu bulundu ($p < 0.05$).
- Daha önce emzirme deneyimi olan annelerin emzirme öz yeterlik düzeyleri emzirmeyen annelere göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulundu ($p < 0.05$).
- Annelerin emzirme öz yeterlilik düzeyi arttıkça anne bebek bağlanma düzeyleri de artmaktadır.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- Hemşireler, yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan annelerin emzirme öz yeterlilik ve anne-bebek bağlanma düzeylerinin birbirlerine olan etkisini inceleyerek annelerin danışmanlık, eğitim ve destek gereksinimlerini belirleyebilir.
- Hemşireler, annelerin emzirme öz yeterlilik düzeyine etki eden faktörleri belirleyerek emzirme üzerindeki önlenabilir etkilerin belirlenmesini sağlayabilir.
- Hemşireler, annelerin bağlanma düzeyine etki eden faktörleri belirleyerek anne bebek arasında önlenebilecek bağlanma problemlerinin etkilerini belirleyebilir.

- Kliniklerde bebek bakımı konusunda annelere daha fazla yer verilmesi ve annenin bebeğinin bakımına katılması konusunda cesaretlendirilmesi sağlanabilir.
- Öz yeterlilik ve bağlanmanın yükseltilmesinde etkisi olan fakat araştırmamızda incelenmeyen faktörlerin olup olmadığını tespit edebilmek için bu konu ile ilgili çalışmaların yaygınlaştırılması önerilebilir.
- Müdahale çalışmaları ile hemşireler tarafından verilen eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin emzirme öz yeterlilik ve anne-bebek bağlanmasına etkisinin incelendiği randomize kontrollü çalışmaların yapılması önerilir.

KAYNAKLAR

- Ainsworth, M. D. S. (1979). Infant-mother Attachment. *American Journal of Psychol*, 34(10), 932-937.
- Ainsworth, M. D. S. (1983). *Models of Achievement: Reflections of Eminent Women in Psychology*. New York: Columbia University Press.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., and Wall, S. N. (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Akarsu, R. H., Tuncay, B., ve Alsaç, S. Y. (2017). Anne-Bebek Bağlanmasında Kanıta Dayalı Uygulamalar. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 275-279.
- Akkoyun, S., and Arslan, F. T. (2016). Breastfeeding Self-Efficacy of Mothers Who Breastfed for First Six Months. *The Journal of Pediatric Research*, 3(4), 191-195.
- Akyüz, Y. (2017). *Doğum Yapan Kadınların Maternal Bağlanma ve Emzirme Öz-Yeterliliği İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Alan, H., ve Ege, E. (2013). The Influence of Social Support on Maternal-İnfant Attachment in Turkish Society. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(4), 234-240.
- Altınbaş, Y., ve İster, E.D. (2020). Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutumları Ve Bireyselleştirilmiş Bakım Algıları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 29(4), 246-254.
- Amanak, K., Demirkol, İ., ve Ünay, V. (2020). Doğum Memnuniyetinin Postpartum Erken Dönem Emzirme Öz-Yeterliliğine Etkisi. *Türk Fen ve Sağlık Dergisi*, 1(2), 50-57.
- APA. (2019) Caring for Your Baby and Young Child: Birth to Age 5 7th Edition. Erişim: 04.05.2023, <https://www.healthychildren.org/English/ages-stages/baby/breastfeeding/Pages/Where-We-Stand-Breastfeeding.aspx>,
- Aslan, Y., and Ege, E. (2016). Breastfeeding Self-Efficacy of Mothers and Relationship with Depression Risk. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3160-3172.
- Aydemir, H. K., ve Alparlan, Ö. (2016). Anne-Bebek Bağlanma Ölçeğinin Türk Toplumuna Uyarlanması: Aydın Örneği. *Journal of Contemporary Medicine*, 6(3), 188-199.
- Aydın, D., ve Aba, Y. A. (2019). Annelerin Sağlık Okuryazarlığı Düzeyleri ile Emzirme Öz-Yeterlilik Algıları Arasındaki İlişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(1), 31-39

- Aytar, A. G., Akyol, A. K., Ulusoy, A., Ünver, G. B., Koç, G. E., ve Subaşı, G. (2020). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ayten Ulusoy (Ed.), (9 ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balsak, H. N. (2018). *Annelerde Doğum Sonu Konfor İle Emzirme Öz Yeterliliği Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1989). Regulation of Cognitive Processes Through Perceived Self-Efficacy. *Developmental Psychology*, 25(5), 729-735.
- Baş, T. (2010). *Anket (Nasıl Hazırlanır, Nasıl Uygulanır, Nasıl Değerlendirilir?)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başdaş, Ö., Efe, Y. S., Erdem, E., Özdemir, A., Güneş, T., ve Öztürk, M. A. (2022). Anne Bebek Bağlanmasını Etkileyen Faktörler. *Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 130-136.
- Baysal, H. Y., Türkoğlu, N., ve Küçükoğlu, S. (2014). Sağlıklı ve Hasta Bebeği Olan Annelerin Emzirme Öz-Yeterlilik Algılarının Karşılaştırılması. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 4(1), 31-36.
- Bhandari, N., and Chowdhury, R. (2016). Infant and Young Child Feeding. *Indian National Science Academy*, 82(5), 1507-1517.
- Bilgin, Z., ve Alpar, Ş. E. (2018). Kadınların Maternal Bağlanma Algısı ve Anneliğe İlişkin Görüşleri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(1), 6-15.
- Boran, P. (2020). Emzirme Sorunlarına Kanıta Dayalı Yaklaşım. *Osmangazi Journal of Medicine*, 35-40.
- Bowlby, J. (1940). The Influence of Early Environment in The Development of Neurosis and Neurotic Character. *The International Journal of Psychoanalysis*, 21, 154-177.
- Bowlby, J. (1946). *Forty-four juvenile thieves; their characters and home-life*. London: Bailliere, Tindall and Cox.
- Bowlby, J. (1958). The Nature of The Child's Tie to His Mother. *International Journal of Psycho-Analysis*, 39, 350-373.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1: Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss. Vol. 3: Loss, Sadness and Depression*. New York: Basic Books.
- Bretherton, I. (1985). Attachment Theory: Retrospect and Prospect. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50(1/2)(3), 3-35.
- Brockway, M., Benzies, K. M., Carr, E., and Aziz, K. (2018). Breastfeeding Self-Efficacy and Breastmilk Feeding for Moderate and Late Preterm Infants in The Family Integrated Care Trial: A Mixed Methods Protocol. *International Breastfeeding Journal*, 13(1), 29.
- Burton, E. (2018). *ICN Delegation at the 71st World Health Assembly: Report*. Switzerland: International Council of Nurses.

- Cangöl, E., ve Şahin, N.H. (2014). Emzirmeyi Etkileyen Faktörler ve Emzirme Danışmanlığı. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 45(3), 100–105.
- Cantürk, D., ve Kostak, M. A. n. (2020). Vajinal Doğum Yapan ve Sezaryen Operasyonu Geçiren Annelerin İlk Emzirme Davranışları, Emzirme Öz-Yeterlilik Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilim Dergisi*, 13(3), 382-394.
- Colombo, L., Crippa, B. L., Consonni, D., Bettinelli, M. E., Agosti, V., Mangino, G., Bezze, E. N., Mauri, P. A., Zanotta, L., Roggero, P., Plevani, L., Bertoli, D., Gianni, M. L., and Mosca, F. (2018). Breastfeeding Determinants in Healthy Term Newborns. *Nutrient*, 10(1), 1-10.
- Çakır, D., ve Alparslan, Ö. (2018). Doğum Tipi Değişkeninin Anne-Bebek Etkileşimi ve Annenin Bebeğini Algılaması Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. *Journal of Contemporary Medicine*, 8(2), 139-147.
- Çakmak, S., Demirel, S., ve Dengi, A. (2019). Postpartum Dönemdeki Annelerin Emzirme ve Anne Sütünün Önemi Hakkındaki Bilgilerinin Değerlendirilmesi. *Türk Aile Hekimliği Dergisi*, 23(1), 9-19.
- Çalık, K.Y., Çetin, F.C., Erkaya, R. (2017). Annelerin Emzirme Konusunda Uygulamaları ve Etkileyen Faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilim Dergisi*, 6(3), 80–91.
- Çalış, A. (2019). *Annelerin Emzirme Öz-Yeterliliği ve Emzirme Süresine Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Çankaya, S., Yılmaz, S. D., Can, R., ve Kodaz, N. D. (2017). Postpartum Depresyonun Maternal Bağlanma Üzerine Etkisi. *Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği*, 4, 232-240.
- Çavuşoğlu, H. (2013). *Çocuk Sağlığı Hemşireliği*. Ankara: Sistem Ofset Basımevi.
- Çilesiz, E. (2021). *Postpartum Dönemdeki Annelerin Doğum Sonu Güvenlik Hisleri ile Anne Bebek Bağlanması Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Çınar, N., Topal, S., Çaka, S. Y., ve Altınkaynak, S. (2023). Annelerde Postpartum Depresyon, Sosyal Destek ve Emzirme Öz Yeterliliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 32(2), 113-122.
- Dagla, C., Antoniou, E., Sarantaki, A., Iliadou, M., Mrvoljak-Theodoropoulou, I., Andersson, E., and Dagla, M. (2023). The Effect of Antenatal Education on Expectant Fathers' Attitudes toward Breastfeeding and Attachment to the Fetus. *Nursing Reports*, 13, 243-254.
- Dağlar, G., and Nur, N. (2018). Level of Mother-Baby Bonding and Influencing Factors During Pregnancy and Postpartum Period. *Psychiatria Danubina*, 30(4), 433-440.
- Davanzo, R., Monasta, L., Ronfani, L., Brovedani, P., and Demarini, S. (2013). Breastfeeding at NICU discharge: a multicenter Italian study. *Journal of Human Lactation*, 29, 374-380.
- Demir, R., Taşpınar, A. (2021). Doğum Sonrası Farklı Eğitim Yöntemleriyle Verilen Taburculuk Eğitiminin Taburculuğa Hazır Oluşluk, Doğum Sonu Uyum Süreci

- ve Emzirme Öz-Yeterliliğine Etkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 97–115.
- Dennis, C. L. (1999). Theoretical Underpinnings of Breastfeeding Confidence: A Self-Efficacy Framework. *Journal of Human Lactation*, 15(3), 195-201.
- Dennis, C. L. (2002). Breastfeeding Initiation and Duration: A 1990-2000 Literature Review. *Journal of Obstetric, Gynecologic and Neonatal Nursing*, 31, 12-32.
- Dennis, C. L. (2003). The Breastfeeding Self-Efficacy Scale: Psychometric Assessment of The Short Form. *Journal of Obstetric, Gynecologic and Neonatal Nursing*, 32(6), 734-744.
- Dennis, C. L., and Faux, S. (1999). Development and psychometric testing of the Breastfeeding Self-Efficacy Scale. *Research in Nursing and Health*, 22(5), 399-409.
- Emzirme Danışmanlığı Uygulayıcı Kitabı. (2018). Ankara: Sağlık Bakanlığı.
- Engin, N., ve Ayyıldız, T. K. (2021). Anne-Bebek Bağlanmasının Annelik Algısı ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(3), 583-596.
- Ergezen, Y., Efe, E., Özdöl, F. Ç., ve Dikmen, Ş. (2021). Doğum Sonu Dönemde Annelerin Emzirme Öz-Yeterlilik Algıları İle Emzirme Başarıları Arasındaki İlişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 14(3), 217-223.
- Erten, Ö., Bıyık, İ., Soysal, C., İnce, O., Keskin, N., and Taşçı, Y. (2022). Effect of The Covid 19 Pandemic on Depression and Mother-Infant Bonding in Uninfected Postpartum Women in a Rural Region. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 22, 221-227.
- Esencan, T. Y., Alioğulları, A., Ünal, A., ve Şimşek, Ç. (2016). Anne Sütünün Faydalarını Ve Emzirme Tekniklerini İçeren Görsel Mesaj İçerikli Broşür İle Annelere Verilen Eğitimin Etkinliğinin Değerlendirilmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(4), 252-260.
- Evcili, F., and Kaya, D. (2019). The Effect of Postpartum Afterpain on Breastfeeding Self-Efficacy. *Cukurova Medical Journal*, 44(1), 296-307.
- Eyüboğlu, D. (2020). Anne ile Çocuk Arasındaki Eşsiz Bağ Olarak Bağlanma; Prenatal Dönemden Çocukluğa. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 5(2), 346-52.
- Fata, S. (2014). *Doğum Sonrası Dönemde Annelerdeki Yorgunluğun Emzirme Öz-Yeterliliğine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Feenstra, M.M., Jorgine Kirkeby, M., Thygesen, M., Danbjorg, D.B., Kronborg, H. (2018). Early Breastfeeding Problems: A Mixed Method Study of Mothers' Experiences. *Sex Reprod Healthc*, 16, 167–174.
- Galipeau, R., Baillot, A., Trottier, A., and Lemire, L. (2018). Effectiveness of Interventions on Breastfeeding Self-Efficacy and Perceived Insufficient Milk Supply: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Maternal and Child Nutrition*, 14(3).

- Gıynaş, T. (2017). *Postnatal Dönemde Annelerin Sosyal Destek Algılarının Emzirme Öz Yeterlilik Algılarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Givrad, S., Hartzell, G., and Scala, M. (2020). Promoting Infant Mental Health In The Neonatal Intensive Care Unit (NICU): A Review of Nurturing Factors and Interventions for NICU Infant-Parent Relationships. *Early Human Development*, 10(5), 52-81.
- Gönenç, İ.M., Aker, M.N. (2019). Türkiye’de Emzirme Konusunda Yapılan Hemşirelik Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi. *Pediatric Practice Research*, 7(Ek), 557–563.
- Gözükara, F. (2014). Emzirmenin Başarılmasında Anahtar Faktör: Baba Desteğinin Sağlanması ve Hemşirenin Roller. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 11(3), 289–296.
- Gözüyeşil, E., Tar, E., ve Ünal, E. (2020). Yüksek Riskli Yaş Grubu Kadınlarda Emzirme Öz-Yeterliliği ile Emzirme Başarısının Değerlendirilmesi. *Eurasian Journal of Health Sciences*, 3(3), 190-198.
- Güleşen, A., ve Yıldız, D. (2013). Erken Postpartum Dönemde Anne Bebek Bağlanması Kanıta Dayalı Uygulamalar ile İncelenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(2), 177-182.
- Gültekin, B. (2019). *Emzirme Başarısı ve Emzirme Öz-Yeterlilik Algısının Tekil ve Çoğul Doğumlarda Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Haaland, K., and Sitaraman, S. (2022). Increased Breastfeeding; An Educational Exchange Program Between India and Norway Improving Newborn Health in a Low- And Middle-Income Hospital Population. *Journal of Health, Population and Nutrition*, 41(1), 16-16.
- Hackman, N. M., Schaefer, E. W., Beiler, J. S., Rose, C. M., and Paul, I. M. (2015). Breastfeeding Outcome Comparison by Parity. *Breastfeeding Medicine*, 10(3), 156-162.
- Hergüner, S., Çiçek, E., Annagür, A., Hergüner, A., ve Örs, R. (2014). Doğum Şeklinin Doğum Sonrası Depresyon, Algılanan Sosyal Destek ve Maternal Bağlanma ile İlişkisi. *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 27(1), 15-20.
- Holmes, J. (2014). *John Bowlby and Attachment Theory*. London: Routledge.
- Horta, B. L., Mola, C. L. d., and Victora, C. G. (2015). Long-Term Consequences of Breastfeeding on Cholesterol, Obesity, Systolic Blood Pressure and Type 2 Diabetes: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Acta Paediatrica*, 104(467), 30-37.
- Huang, Y., Ouyang, Y.Q., and Redding, S.R. (2018). Previous Breastfeeding Experience and Its Influence on Breastfeeding Outcomes in Subsequent Births: A Systematic Review. *Women and Birth*, 32(4), 303–309.
- Ip, W. Y., Yeung, L. S., Choi, K. C., Chair, S. Y., and Dennis, C. L. (2012). Translation and Validation of The Hong Kong Chinese Version of The Breastfeeding Self-Efficacy Scale-Short Form. *Research in Nursing and Health*, 35(5), 450-459.

- Işık, G., Çetişli, N. E., ve Başkaya, V. A. (2018). Doğum Şekline Göre Annelerin Postpartum Ağrı, Yorgunluk Düzeyleri ve Emzirme Öz-Yeterlilikleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(3), 224-232.
- Işık, Ü. (2020). *Annelerin Doğum Sonu Dönemde Destek İhtiyaçlarının ve Alınan Destek Düzeylerinin Emzirme Öz Yeterlilikleri Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- İnce, T., Aktaş, G. I., Aktepe, N., ve Aydın, A. (2017). Annelerin Emzirme Özyeterlilikleri ve Emzirme Başarılarını Etkileyen Özelliklerin Değerlendirilmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 7(3), 183-190.
- İşler, A., ve Görak, G. (2007). Prematüre Bebeği Olan Annelerde Olumlu Anne-Bebek İlişkisinin Başlatılmasında Hemşirelik Yaklaşımının Önemi. *Çocuk Dergisi*, 7(1), 36-41.
- Johari, N. S., and Hamid, S. B. A. (2021). Breastfeeding Self-efficacy and Infant Feeding Attitudes Among Overweight and Obese Expectant Mothers in Kuala Selangor, Malaysia. *Malaysian Journal of Medicine and Health Sciences*, 17(3), 126-133.
- Jonsdottir, O. H., Fewtrell, M. S., Gunnlaugsson, G., Kleinman, R. E., Hibberd, P. L., Jonsdottir, J. M., Eirisdottir, I., Rognvaldsdottir, A. M., and Thorsdottir, I. (2014). Initiation of Complementary Feeding and Duration of Total Breastfeeding: Unlimited Access to Lactation Consultants Versus Routine Care at the Well-Baby Clinics. *Breastfeed Medicine*, 9(4), 196-202.
- Kandemir, M. (2020). *Psikolojik Yardım Sürecinde Terapötik İttifak: Bağlanma Stilleri ve Öz Yeterlik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karaağaoğlu, N., ve Samur, G. (2020). *Anne ve Çocuk Beslenmesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karaçam, Z., ve Sağlık, M. (2018). Breastfeeding Problems and Interventions Performed on Problems: Systematic Review Based on Studies Made in Turkey. *Türk Pediatri Arşivi*, 53(3), 134-148.
- Keller, H. (2018). Universality Claim of Attachment Theory: Children's Socioemotional Development Across Cultures. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115, 11414-11419.
- Khorshidifard, M., Amini, M., Dehghani, M. R., Zaree, N., and Pishva, N. (2017). Assessment of Breastfeeding Education by Face to Face and Small-Group Education Methods in Mothers' Self-Efficacy in Kazeroun Health Centers in 2015. *Women Health Bull*, 4(3), 1-6.
- Kınık, E., ve Özcan, H. (2020). Maternal Bağlanmayı Etkileyen Faktörler ve Primiparlarda Maternal Bağlanma Durumu. *Sağlık Profesyonelleri Araştırma Dergisi*, 2(1), 47-53.
- Kırca, A. Ş., ve Savaşer, S. (2017). Doğum Sayısının Anne-Bebek Bağlanmasına Etkisi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 4(3), 236-243.
- Konukoğlu, T., ve Pasinlioğlu, T. (2021). Gebelerde Emzirme Öz-Yeterliliği ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 12-22.

- Koyun, A. ve Demir, Ş. (2013). Fetüsün Cinsiyetinin Annelik Rolüne ve Gebeliğe İlişkin Düşüncelere Etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(4), 460-469.
- Köse, D., Çınar, N., ve Altınkaynak, S. (2013). Yenidoğanın Anne ve Baba ile Bağlanma Süreci. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 22(6), 239-245.
- Kurnaz, M. (2021). *Doğum Sonu Dönemde Anne Bebek Bağlanma Düzeyinin ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, SANKO Üniversitesi, Gaziantep.
- Küçüköğlu, S., Aytekin, A., ve Gülhaş, N. F. (2015). Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Bebeği Yatan Annelerin Gereksinimlerinin Belirlenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(3), 182-188.
- Küçüköğlu, S., Çelebioğlu, A., ve Çoşkun, D. (2014). Yenidoğan Kliniğinde Bebeği Yatan Annelerin Postpartum Depresyon Belirtileri ve Emzirme Özyeterlilik Düzeylerinin Belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 921-932.
- Lawrence, R. (2021). *Induced Lactation and Relactation (Including Nursing an Adopted Baby) and Cross-Nursing. Breastfeeding*. In Lawrence, Ruth., Lawrence, Robert., eds. 9th ed. A Guide for the Medical Profession, Elsevier, p.628-645.
- Lee, H. C., Kurtin, P. S., and Wight, N. E. (2012). A Quality Improvement Project to Increase Breast Milk Use in Very Low Weight Infants. *Pediatrics*, 130, 1679-1687.
- Letourneau, N.L., Duffett-Leger, L., Levac, L., Watson, B., and Young-Morris, C. (2013). Socioeconomic Status and Child Development: A Meta-Analysis. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 21, 211-24.
- Main, M., and Solomon, J. (1990). Procedures for Identifying Infants as Disorganized/Disoriented during the Ainsworth Strange Situation. In M. T. Greenberg, D. Cicchetti, and E. M. Cummings (Eds.), *Attachment in the Preschool Years*. U.S.A: University of Chicago Press.
- Manav, G., and Yıldırım, F. (2010). Term ve Preterm Bebek Annelerinin Bebeklerini Algılama Durumları. *Cumhuriyet Medical Journal*, 32(2), 149-157.
- Meier, P. P., Engstrom, J. L., Patel, A. L., Jegier, B. J., and Bruns, N. E. (2010). Improving The Use of Human Milk During and After The NICU stay. *Clinics in Perinatology*, 37, 217-245.
- Nacar, E., ve Gökkaya, F. (2019). Bağlanma ve Maternal Bağlanma Konusunda Bir Derleme. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1(1), 49-55.
- Odabaşı, E. (2018). *Gebelerin Prenatal Bağlanma İle Emzirme Öz-yeterlilik Algılarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Oktar, Ö., Çoşkun, A.M., Bostancı, S. (2018). Becoming Miracle of Breast Milk is Continuing. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences About Journal*, 10(3), 228-237.
- Omak, D., Kahrıman, İ. ve Özorun, Y. (2021). Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Bebeği Yatan Annelerin Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 13(2), 212-218.

- Oral, B., Ardiç, T., Çubukçu, Z., Çoban, A., Akinoğlu, O., Ozan, O., Gündoğdu, K., Küçüköğlu, A., Köse, E., Gökalt, M., Işıtan, S., Uyangör, N., Şahan, H.H., Avanoğlu, Y., İlhan, T., Aktuğ, S., Karçkay, A.T., Ulusoy, Y.Ö., Gültekin, M., Demir, R., Murat, M., Aşlıoğlu, B., Korkmaz, İ., Barut, Y., Karataş, K. ve Yazar, T. (2020). *Öğrenme Öğretme Kuram Ve Yaklaşımları*. Behçet Oral (Ed.), (6 ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Örün, E., Yalçın, S. S. İ., and Mutlu, B. (2013). Relations of Maternal Psychopathologies, Social-Obstetrical Factors and Mother-Infant Bonding at 2-Month Postpartum: A Sample of Turkish Mothers. *World Journal of Pediatrics*, 9(4), 350-355.
- Özkara, H., Fidancı, B. E., Yıldız, D., and Kaymakamgil, Ç. (2016). Lactation consult. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 15(6), 551-556.
- Özlü, F., Tunç, A., and Yıldızdaş, H. Y. (2017). Geç Prematüre Doğan Bebeklerin Sorunları. *Archives Medical Review Journal*, 26(4), 521-539.
- Öztürk, Ö., Sarıkaya, P., Özdemir, Ş., Çikendin, Z., ve Zünbül, N. (2018). Anne Sütü ve Emzirme ile İlgili Anneler Tarafından Bilinen Doğrular ve Yanlışlar. *Psikofarmakoloji Dergisi*, 16(2), 40-54.
- Polat, M. (2022). *Doğum Sonrası Dönemde Annelerin COVID-19 Korkusunun Anne-Bebek Bağlanması ve Emzirme Öz-Yeterliliği ile İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Prior, V., and Glaser, D. (2006). *Understanding Attachment and Attachment Disorders. Theory, Evidence and Practice*. London: Jessica Kingsley.
- Hemşirelik Yönetmeliği. (2010). Erişim: 26.12.2023, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100308-4.htm>
- Rojjanasrirat, W., Nelson, E.L., Wambach, K.A. (2012). A Pilot Study of Home-Based Videoconferencing for Breastfeeding Support. *Journal of Human Lactation*, 28(4), 464-467.
- Selvi, Y., Desdicioğlu, R., and Eray, İ. K. (2021). Evaluation of the Effect of Breastfeeding Training Given in Antenatal Period on Breastfeeding Knowledge Level and Breastfeeding Self-Efficacy Scale. *Ankara Medical Journal*, 21(1), 12-21.
- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E., ve Şenol, S. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8(1), 88-89.
- Suzan, Ö. K. (2023). *Perinatal Dönemde Verilen Bağlanma Temelli Desteğin Prenatal Bağlanma, Erken Dönem Anne Bebek Bağlanması ve Maternal Bağlanmaya Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Sağlık Bakanlığı. (2018). *Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. Anne dostu hastane katılımca rehberi*. Ankara.
- Sağlık Bakanlığı Resmi Sitesi. Erişim Tarihi: 24.05.2023, <https://ekutuphane.saglik.gov.tr/>

- Şahin, H., Yılmaz, M., Aykut, M., Balcı, E., Sağiroğlu, M., and Öztürk, A. (2013). Risk Factors for Breastfeeding Problems in Mothers Applied to Two Public Healthcare Centers in Kayseri Province. *Türk Pediatri Arşivi*, 48(2), 145-151.
- Tamis-LeMonda, C.S., and Baumwell, L. (2011). Parental Sensitivity in Early Development: Definition, Methods, Measurement, and Generalizability. In D. W. Davis and M. C. Logsdon (Eds.), *Maternal Sensitivity: A scientific Foundation for Practice* (pp. 1–15). New York: Nova Science Publishers.
- Taşkın, L. (2016). *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*. Ankara: Özyurt Matbaacılık.
- Taylor, A., Atkins, R., Kumar, R., Adams, D., and Glover, V. (2005). A New Mother-To-Infant Bonding Scale: Links with Early Maternal Mood. *Archives of Women's Mental Health*, 8, 45-51.
- Tichelman, E., Westerneng, M., Witteveen, A.B., Van Baar, A.L., Van Der Horst, H.E., De Jonge, A., Berger, M.Y., Schellevis, F.G., Burger, H., and Peters, L.L. (2019). Correlates of prenatal and postnatal mother-to-infant bonding quality: A systematic review. *Public Library of Science*, 14(9), 1-15.
- Tiruye, G., Mesfin, F., Geda, B., and Shiferaw, K. (2018). Breastfeeding Technique and Associated Factors among Breastfeeding Mothers in Harar City, Eastern Ethiopia. *International Breastfeeding Journal*, 13(5), 1-9.
- TNSA. (2018). Erişim: 24.05.2023, https://hips.hacettepe.edu.tr/tr/2018_tnsa_analiz_ve_rapor-56
- Aluş Tokat, M., Okumuş, H., and Dennis, C. L. (2010). Translation and Psychometric Assessment of The Breast-Feeding Self-Efficacy Scale-Short Form Among Pregnant and Postnatal Women in Turkey. *Midwifery*, 26(1), 101–108.
- Tokat, M. A., Elmas, S., ve Yeyğel, Ç. (2017). Gestasyonel Diyabetin Emzirme Sonuçlarına ve Emzirme Öz-Yeterlilik Algısına Etkisinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(4), 193-200.
- Tokat, M. A., ve Okumuş, H. (2008). Başarılı Emzirme İçin Kuram ve Modele Dayalı Hemşirelik Uygulamaları Nasıl Geliştirilir. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 30(3), 51-58.
- Tokat, M. A., ve Okumuş, H. (2013). Emzirme Öz-Yeterlilik Algısını Güçlendirmeye Temelli Antenatal Eğitimin Emzirme Öz-Yeterlilik Algısına ve Emzirme Başarısına Etkisi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 10, 21-29.
- Tomar, R. (2016). Initiation of Relactation: An Army Hospital Based Study of 381 Cases. *International Journal of Contemporary Pediatrics*, 3(2), 635-638.
- Tonkuş, M. B., and Muslu, S. N. (2021). Maternal Bağlanma ve İlişkili Faktörler. *Journal of Medical Sciences*, 2(2), 32-40.
- Tuğut, N., and Dilmen, S. (2023). Reflections of Breastfeeding on Women's Health. *Journal of Health Sciences Institute*, 8(1), 91-98.
- Turan, A., ve Bozkurt, G. (2020). Primipar Annelerin Doğum Şekli Ve Emzirmeye İlişkin Özelliklerine Göre Emzirme Öz Yeterlilik Düzeyleri. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 36(1), 1-10.

- Turhal, A. (2019). *Gebelik ve Doğum Sonrası Dönemde Anne Bebek Bağlanması ve Annelerin Kaygı Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Düzce.
- Uçtu, A. K., ve Özerdoğan, N. (2017). Anne Sütü Bankası. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 593-596.
- UNICEF. (2022). Breastfeeding. Erişim: 24.05.2023, <https://data.unicef.org/topic/nutrition/breastfeeding/>
- UNICEF. (2022). Erişim: 24.05.2023, <https://www.unicef.org/press-releases/who-unicef-issue-new-guidance-promote-breastfeeding-globally>
- Van Rosmalen, L., Van der Veer, R., and Van der Horst, F. (2015). Ainsworth's Strange Situation Procedure: The Origin of an Instrument. *Journal of the History of the Behavioral Sciences*, 51(3), 261-284.
- VON. (2022). States with supportive breastfeeding policies have higher rates of discharge home on any human milk among surviving VLBW infants. Erişim: 24.05.2023, <https://public.vtoxford.org>
- Wang, S., Guendelman, S., Harley, K., and Eskenazi, B. (2018). When Fathers are Perceived to Share in the Maternal Decision to Breastfeed: Outcomes from the Infant Feeding Practices Study II. *Maternal and Child Health Journal*, 22(11), 1676-1684.
- WHO. (2011). Exclusive breastfeeding for six months best for babies everywhere. Erişim: 24.05.2023, <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>
- WHO. (2021). Infant and young child feeding. Erişim: 24.05.2023, <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>
- Yahşi, G., ve Bayraktar, S. (2016). Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Doğum Sırasının Bağlanma Stilleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2(1), 209-218.
- Yang, S.F., Salamonson, Y., Burns, E., Schmied, V. (2018). Breastfeeding Knowledge and Attitudes of Health Professional Students: A Systematic Review. *International Breastfeeding Journal*, 13(8), 1-11.
- Yanikkerem, E., Ay, S., ve Göker, A. (2014). Primipar ve Multipar Gebelerin Emzirme Tutumu ve Yaşadıkları Endişeler. *Van Tıp Dergisi*, 21(1), 6-16.
- Yıldız, D., Kızılar, E., ve Eren Fidancı, B. (2017). Ebeveyn-Çocuk Etkileşim Modeli' Doğrultusunda Hemşirelik Yaklaşımları. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 9(1), 71-78.
- Yılmaz, M. S., and Kostak, M. A. (2021). Postpartum Depression and Maternal Attachment Leves of Mothers in the Neonatal Intensive Care Unit of Premature Baby. *Eurasian Journal of Health Sciences*, 4(2), 71-79.

Ek-1. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

A. Annenin Tanıtıcı Özellikleri

1) Kaç yaşındasınız?

1. 19 yaş ve ↓ 2) 20-29 3) 30-39 4) 40-49

2) Eğitim durumunuz nedir?

1. Okuryazar değil

2. Okuryazar

3. İlkokul mezunu

4. Ortaokul mezunu

5. Lise mezunu

6. Önlisans/lisans/lisansüstü

3) Çalışma durumunuz nedir?

1. Düzenli gittiğim bir işim var 2. Çalışmıyorum 3. Yarı zamanlı çalışıyorum

4) Gelir düzeyinizi gideriniz ile karşılaştırdığınızda nasıl değerlendiriyorsunuz?

1. Gelir giderden az (Kötü) 2. Gelir gidere denk (Orta) 3. Gelir giderden fazla (İyi)

5) Aile tipiniz nedir?

1. Çekirdek aile 2. Geniş aile

6) Eşiniz kaç yaşında?

1. 19 yaş ve ↓ 2) 20-29 3) 30-39 4) 40-49

7) Eşinizin eğitim durumu nedir?

1. Okur-yazar değil 2. Okur-yazar 3. İlkokul mezunu
4. Ortaokul mezunu 5. Lise mezunu 6. Üniversite ve üzeri mezunu

8) Bu gebeliğinizin durumu ile ilgili olarak hangisi doğrudur?

1. Gebeliğim planlı ve istenilen bir gebelik
2. Gebeliğim planlanmamış ancak istenilen bir gebelik
3. Gebeliğim hem planlanmamış hem de istenmeyen gebelik
4. Gebeliğim planlı ama istenmeyen gebelik

9) Bebeğinizin cinsiyetinin ne olmasını istiyordunuz?

1. Kız 2. Erkek 3. Fark etmez

10) Eşiniz bebeğinizin cinsiyetinin ne olmasını istiyordu?

1. Kız 2. Erkek 3. Fark etmez

11) Daha önce emzirme deneyiminiz var mı?

1. Evet 2. Hayır

12) Doğum sonrası bakıma ilişkin doğum öncesinde eğitim aldınız mı?

1. Evet 2. Hayır

13) Bebeğinizi doğumdan sonra ilk gördüğünüz zaman nedir?

1. İlk gün içinde
2. İlk günden sonra
3. 1 hafta içinde
4. 1 haftadan sonra

14) Anne sütünü bebeğinize ilk ne zaman verdiniz?

1. Hiç vermedim
2. İlk 1 saat içinde
3. 1. saatten sonra
4. 12. saatten sonra
5. 24. saatten sonra

15) Taburcu olduğunuzda evde bakım için size destek olabilecek kişi/kişiler var mı?

1. Hayır
2. Evet (Belirtiniz:.....)

B. Yenidoğanın Tanıtıcı zellikleri

16) Bebeğin doğum şekli

1. Spontan vajinal doğum
2. Sezaryen

17) Bebeğin cinsiyeti

1. Kız
2. Erkek

Ek-2. Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği (EÖYÖ)

Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği

Emzirmek ile ilişkin kendinize ne kadar güvendiğinizi en iyi açıklayan ifadeyi bu cümleleri her biri için seçiniz. Sizin hislerinize en yakın olan numarayı yuvarlak içine alarak cevaplayınız. Doğru veya yanlış cevap yoktur. İlginiz ve yanıtlarınız için teşekkürler.

1. Hiç emin değilim. 2. Çok emin değilim. 3. Bazen eminim. 4. Eminim. 5. Çok eminim.

1. Bebeğimin yeterli süt alıp almadığını her zaman anlayabilirim	1	2	3	4	5
2. Diğer işlerde olduğu gibi emzirmede de her zaman başarılı olabilirim.	1	2	3	4	5
3. Bebeğimi ek olarak mama vermeden her zaman emzirebilirim	1	2	3	4	5
4. Emzirme boyunca bebeğimin memeyi uygun bir şekilde kavramasını her zaman sağlayabilirim.	1	2	3	4	5
5. Emzirmeyi her zaman beni memnun edecek şekilde yürütebilirim.	1	2	3	4	5
6. Ağlasa bile bebeğimi her zaman emzirebilirim.	1	2	3	4	5
7. Emzirmek konusunda her zaman istekliyim.	1	2	3	4	5
8. Ailemin yanında her zaman bebeğimi rahatlıkla emzirebilirim.	1	2	3	4	5
9. Emzirmekten her zaman memnuniyet duyuyorum	1	2	3	4	5
10. Emzirmenin zaman alıcı olması benim açımdan hiçbir zaman sorun olmaz.	1	2	3	4	5
11. Diğer memeye geçmeden önce bebeğimi ilk verdiğim memeden ayırabilirim.	1	2	3	4	5
12. Her öğünde bebeğimi anne sütüyle besleyebilirim.	1	2	3	4	5
13. Bebeğimin emme isteğini her zaman anlayabilirim.	1	2	3	4	5
14. Bebeğimin emmeyi bitirmek istediğini her zaman anlayabilirim.	1	2	3	4	5

Ek-3. Anne-Bebek Bağlanma leği (ABBÖ) (Mother-to-Infant Bonding Scale)

Anne-Bebek Bağlanma leği (ABBÖ) (Mother-to-Infant Bonding Scale)

Bu sorular ilk birkaç hafta içinde, çocuğunuza karşı duygularınıza ilişkindir. Bebekler doğduktan sonra, ilk haftalar içinde, annelerin bebeklerine karşı bazı duygularını tanımlayan birtakım ifadeler aşağıda liste edilmektedir. Lütfen, **İLK BİRKAÇ HAFTA** boyunca nasıl hissettiğinizi en iyi tanımlayan sözcüğün karşısındaki kutuya bir tik (✓) işareti koyunuz.

	Çok fazla	çok	Biraz	Hiç
Sevgi dolu				
Kızgın				
Nötr / hiçbir şey hissetmeme				
Sevinçli				
Hoşlanmama				
Koruyucu				
Hayal kırıklığı				
Öfke				

Bebegın doğum tarihi:

Formun doldurulduğu tarih:

Ek-4. Etik Kurul Kararı

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI SAĞLIK VE SPOR BİLİMLERİ
ETİK KURULU KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi	31/08/2022
Protokol No	07-08/12
Araştırma Başlığı	Bebegi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Yatan Annelerin Emzirme Öz-Yeterlilikleri ve Anne-Bebek Bağlanma Düzeylerinin İncelenmesi
Araştırma Türü	Nicel- Tanımlayıcı(Tarama)
Araştırmacılar	Senanur TAŞ(Sorumlu Araştırmacı) Doç. Dr. Meryem FIRAT (Danışman)
Karar	Başvuru dosyanıza ait araştırmanız etik açıdan uygun bulunmuştur.
Açıklama:	1. Etik Kurul Onayı, uygulama ve/veya veri toplama için araştırmacının ilgili kurum veya kuruluşlardan izin alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. 2. Kurul üyelerine ait araştırma önerileri görüşülürken, ilgili yönerge gereğince, öneri sahibi üye görüşmelere katılmamış ve oy kullanmamıştır.

e-imzalıdır

Doç. Dr. Mehmet YAZICI
İnsan Araştırmaları Sağlık ve Spor Bilimleri
Etik Kurul Başkanı

Ek-5. Kurum İzin Kararı

**T.C.
ERZİNCAN VALİLİĞİ
İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ**
Sağlık Bakanlığı-Erzincan Binali YILDIRIM Üniversitesi
Mengücek Gazi Eğitim Ve Araştırma Hastanesi

ERZİNCAN MİNGÜCEK GAZİ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA
HASTANESİ BAŞHEKİMİ A.D. ERZİNCAN MİNGÜCEK
GAZİ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ İLİHİ VE
SALLİ HİZMETLER MÜDÜRLÜĞÜ (Salla 42.42)
17101017 20 14 8 42401010 771 0000
801 0001 04

Sayı : E-62639109-771
Konu : Çalışma İzni (Tez Çalışması)

Sayın Senanur TAŞ
Hemşire

İlgi : 07/10/2022 tarihli ve 62639109-9457 sayılı dilekçeniz.

İlgi tarih ve sayılı dilekçenizde belirtilen " Bebeği Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Yatan Annelerin Emzirme Öz-Yeterlilikleri ve Anne-Bebek Bağlanma Düzeylerinin İncelenmesi " isimli tez çalışmasını Hastanemizde yapma talebiniz uygun görülmüştür.
Bilgilerinize rica ederim.

Doç.Dr.Ufuk KUYRUKLUYILDIZ
Başhekim

Bu belge, gıvamlı elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu: 620b99e8-9726-45d7-b937-85b1B510a8e2 Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/saglik-bakanligi-ebys>

Telefon: Faks No: İlgi için: Nazlı PEKMEZCİ
e-Posta: nazli.pekmecci@saglik.gov.tr İnternet Adresi: TIBBİ SEKRETER
Telefon No: (0 446) 212 22 22

Ek-6. Gönüllüleri Bilgilendirme ve Olur (Rıza) Formu

Gönüllüleri Bilgilendirme ve Olur (Rıza) Formu

Bu araştırma, “Bebeği yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatan annelerin emzirme öz-yeterlilikleri ve anne-bebek bağlanma düzeylerinin incelenmesi” amacıyla planlanmıştır. Çalışmanın Eylül 2022-Temmuz 2023 tarihleri arasında yapılması planlanmaktadır. Yapılan bu çalışmada katılımcı annelere ve bebeklere ait özellikler ile ilgili 29 sorudan oluşan anket formu, emzirme öz yeterlilik ölçeği(14 soru) ve anne-bebek bağlanma ölçeği(8 soru) kullanılacaktır. Bu araştırmaya katılarak; bebeği yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatan annelerin emzirme öz yeterlilik ve anne-bebek bağlanma düzeylerinin incelenmesine katkı sağlayacağınız düşünülmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizlilik açısından tek kopya olacak şekilde araştırmacı tarafından muhafaza edilecektir. Çalışma sırasında araştırma amacıyla sizden herhangi bir ücret talep edilmeyecektir. Araştırmada yer aldığınız için size herhangi bir ücret ödenmeyecektir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya s. [redacted] n adresinden ve 05 [redacted] numaralı telefondan ulaşabilirsiniz.

“Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu”ndaki tüm açıklamaları okudum. Bana, konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama, aşağıda adı belirtilen kişi tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabilceğimi ve kendi isteğime bakılmaksızın araştırmacı tarafından araştırma dışı bırakılabileceğimi biliyorum. Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum.

...../...../202....

Açıklamaları Yapan Araştırmacının Adı / Soyadı / İmzası
Gönüllünün Adı / Soyadı / İmzası / Tarih
Gerekliyse Olur İşlemine Tanık Olan Kişinin Adı / Soyadı / İmzası / Tarih

Ek-7. Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği Kullanım İzni

Dennis tarafından 2003 yılında geliştirilen ve Aluş Tokat ve ark (2008) tarafından Türkçe güvenilirlik geçerliliği yapılan “Postpartum Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeğinin Kısa Formunun” kullanmanızdan memnuniyet duyacağız.

Doç. Dr. Merlinda Aluş Tokat

Postpartum Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği

Emzirmek ile ilişkin kendinize ne kadar güvendiğinizi en iyi açıklayan ifadeyi bu cümlelerin her biri için seçiniz. Sizin hislerinize en yakın olan numarayı yuvarlak içine alarak cevaplayınız. Doğru veya yanlış cevap yoktur.

- 1= Hiç emin değilim
2= Çok emin değilim
3= Bazen eminim
4= Eminim
5=Çok eminim

1. Bebeğimin yeterli süt alıp almadığını her zaman anlayabilirim.	1	2	3	4	5
2. Diğer işlerde olduğu gibi emzirmede de her zaman başarılı olabilirim.	1	2	3	4	5
3. Bebeğimi ek olarak mama vermeden her zaman emzirebilirim.	1	2	3	4	5
4. Emzirme boyunca bebeğimin memeyi uygun bir şekilde kavramasını her zaman sağlayabilirim.	1	2	3	4	5
5. Emzirmeyi her zaman beni memnun edecek şekilde yürütebilirim.	1	2	3	4	5
6. Ağlasa bile bebeğimi her zaman emzirebilirim.	1	2	3	4	5
7. Emzirmek konusunda her zaman istekliyim.	1	2	3	4	5
8. Ailemin yanında her zaman bebeğimi rahatlıkla emzirebilirim.	1	2	3	4	5
9. Emzirmekten her zaman memnuniyet duyuyorum.	1	2	3	4	5
10. Emzirmenin zaman alıcı olması benim açımdan hiçbir zaman sorun olmaz.	1	2	3	4	5
11. Diğer memeye geçmeden önce bebeğimi ilk verdiğim memeden ayırabilirim.	1	2	3	4	5
12. Her öğünde bebeğimi anne sütüyle besleyebilirim.	1	2	3	4	5
13. Bebeğimin emme isteğini her zaman anlayabilirim.	1	2	3	4	5
14. Bebeğimin emmeyi bitirmek istediğini her zaman anlayabilirim.	1	2	3	4	5

Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği – Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği 1999 yılında Dennis tarafından geliştirilen 33 maddelik bir ölçektir. İlk olarak İngilizce konuşan 130 Kanadalı

kadın üzerinde uygulayarak Cronbach alfa değeri 0.96 bulunmuş ve maddelerin %73'nün madde-toplam korelasyonu 0.30 – 0.70 arasında değişmekteydi.

Daha sonra 2003 yılında ölçeği 14 maddelik bir ölçeğe indirerek Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeğinin Kısa Formunu geliştirmiştir. Kısa form ölçeğin madde-toplam korelasyonu 0.60'ın altındadır. Kısa form ölçeğinin değerlendirilmesi 491 emziren anneler üzerine uygulanarak 1, 6 ve 8. postpartum haftasında uygulanmıştır. Cronbach alfa değeri 0.94 bulunmuştur.

Emzirme Öz-Yeterliliği Kısa Form Ölçeği 5 puanlı Likert Tipi ölçeğidir 1= “Hiç emin değilim” ve 5 = “Her zaman eminim”. Bandura'nın (1998) önerdiği gibi tüm maddeler pozitif yöndedir. Ölçekten alınabilir minimum puan 14 maximum 70. **Yüksek puan, yüksek emzirme öz-yeterliliği göstergesidir.**

Dennis kullanım için kısa formu önermektedir daha kolay uygulama ve öz-yeterliliği doğru değerlendirmektedir.

KAYNAKÇA:

Tokat Alus M., Okumus H., Dennis C-L. Translation and psychometric assessment of the breastfeeding self-efficacy scale—short form among pregnant and postpartum women in Turkey. Midwifery (2010)

Ek-8. Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği Kullanım İzni

"Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği" Kullanım İzni İsteği Hk. ✕ 📄 🔗

Senanur Varli Alıcı: haydemir.abe

16 Eyl 2022 07:51 ☆ ↶ ⋮

Sayın Hatice Aydemir Karakulak;

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim.

Geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmış olduğunuz "Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği(Taylor ve arkadaşları tarafından geliştirilen)" isimli ölçeğinizi yapmayı planladığım **Tez** çalışmamda izniniz olursa kullanmak istiyorum.

Saygılarımla...

hatice aydemir karakulak Alıcı: ben

16 Eyl 2022 14:12 ☆ ↶ ⋮

Merhaba, Senanur Hanım,

"Anne-Bebek Bağlanma Ölçeğinin Türk Toplumuna Uyarlanması : Aydın Örneği" isimli yüksek lisans tezindeki "Anne-Bebek Bağlanma Ölçeğini" çalışmanızda kullanabilirsiniz. Bundan büyük onur duyanım. İlgili ölçek ve tüm bilgiler tezimde mevcuttur. Tezimi isterseniz gönderebilirim. Sonuçlarını bittikten sonra benimle de paylaşsınız sevinirim. Size çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Hatice KARAKULAK

Windows için [Posta](#) ile gönderildi

Kimden: [Senanur Varli](#)

Gönderilme: 16 Eylül 2022 Cuma 07:51

Kime:

Konu: "Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği" Kullanım İzni İsteği Hk.

...

...

[İleti kısaltıldı] [Tüm iletiyi görüntüle](#)

ÖZGEÇMİŞ

Senanur TAŞ, 1■■■■ yılında ■■■■■ de doğdu. İlköğretim ve lise öğrenimini Kayseri’de tamamladıktan sonra 2017 yılında Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nden mezun olmuştur. 2018 yılından itibaren ■■■■■ ■■■■■ ■■■■■ ■■■■■ Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çeşitli birimlerde hemşire unvanıyla çalışmaktadır. 2021 yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı’nda Tezli Yüksek Lisans programına başladı ve 2024 yılında Yüksek Lisansını programını tamamlamıştır.

